

**UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD
INSTITUT POLITOLOGICKÝCH STUDIÍ**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**„Stolen Generations“ – Pravomoci a legislativa
Australského svazu ve vztahu k původním obyvatelům**

autor: **Kateřina Fagošová**
obor a ročník: **Politologie a mezinárodní vztahy, 3. ročník**
akademický rok: **2005/2006**
vedoucí práce: **PhDr. Marek Ženíšek**
datum odevzdání: **22. května 2006**

PROHLÁŠENÍ

Čestně prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „**Stolen Generations**“ - **Pravomoci a legislativa Australského svazu ve vztahu k původním obyvatelům** zpracovala samostatně a vyznačila v ní veškeré použité zdroje informací.

V Praze, 22. května 2006

Kateřina Fagošová

Děkuji PhDr. Marku Ženíškovi za konzultace, rady a připomínky, které mi během psaní bakalářské práce poskytl.

Fagořová

---

podpis

OBSAH

Úvod	5
1. Původní obyvatelé Austrálie a správa australských kolonií	9
1.1 Charakteristika Aboriginů	9
1.2 Příchod Evropanů	9
1.3 Koloniální správa a kořeny asimilační politiky.....	10
2. Rozdělení pravomocí ve vztahu k Aboriginům po vzniku Australského svazu	15
2.1 Ústava Australského svazu	16
2.2 Federální legislativa upravující záležitosti Aboriginů a správa Severního teritoria	17
2.3 Asimilační politika a postoj federální vlády	20
3. Změny v oblasti pravomocí federální vlády	26
3.1 Změny ve federální legislativě a tlak na přijetí větší odpovědnosti	26
3.2 Referendum z roku 1967 a význam ústavních změn	30
4. Federální postoj k novým pravomocím a širší odpovědnosti	33
4.1 Integrace, sebeurčení a samospráva	33
4.2 Praktické usmíření a řazení záležitostí původních obyvatel do hlavního proudu	41
5. Problematika „Stolen Generations“ a přístup federálních vlád	46
5.1 P. J. Keating – celostátní šetření	47
5.2 J. W. Howard – závěry, doporučení a reakce vlády	48
5.3 Role oficiální omluvy státních činitelů v procesu usmíření	50
Závěr	53
Summary	57
Seznam použitých zdrojů	58
Přílohy	

Úvod

Původní obyvatelé Austrálie, mezi něž se řadí Aborigini - nazývání v našem jazykovém prostředí také Australci - a ostrované z Torresova průlivu, tvoří v současnosti 2,4 % obyvatel Australského svazu. V porovnání s ostatními obyvateli této země jsou mnohem více náchylní k nemocem, zločinu a drogám, trpí chudobou, vysokou nezaměstnaností a nízkou vzdělaností a umírají v průměru o dvacet let dříve než ostatní Australané. Dnes jsou tyto problémy a také jiné záležitosti původních obyvatel v Australském svazu velice významným politickým tématem, které zaujímá své stálé místo v médiích i předvolebních kampaních politických stran na federální úrovni. Ne vždy tomu však tak bylo.

V době vzniku Australského svazu byl význam této oblasti i přístup k ní naprosto odlišný od toho současného – Aborigini a ostrované z Torresova průlivu byli marginalizováni a jejich záležitosti byly ústavou ponechány v rukou bývalých kolonií, které vůči nim před rokem 1901 jako britské kolonie i po tomto roce jako členské státy Australského svazu uplatňovaly politiku asimilace. Významným nástrojem této politiky se stalo odebírání dětí původních obyvatel a jejich vychovávání stranou aboriginskému způsobu života a kultury. Tyto praktiky, které postihly na celém území Austrálie mnoho dětí původních obyvatel, pro něž se dnes užívá jednotícího pojmu „stolen generations“ neboli „ukradené generace“, probíhaly od počátku 19. století, nejvíce však ve století dvacátém, a to až do konce 60. let tohoto století.

Šedesátá léta byla také obdobím, kdy došlo ke změně ústavy Australského svazu, jež znamenala rozšíření pravomocí federální vlády ve vztahu k původním obyvatelům. Federální vláda získala možnost více se zapojit do záležitostí Aboriginů, a ovlivnit tak jejich postavení.

Cílem této práce je analyzovat rozdělení pravomocí mezi federací a jejími členy v oblasti záležitostí původních obyvatel tak, jak bylo toto rozdělení stanoveno ústavou Australského svazu a poté změněno referendem v roce 1967, přičemž hlavní důraz bude kladen na roli a pravomoci federální vlády. Případ „ukradených generací“ mi poslouží jako určitý model, na kterém se federální roli a pravomoci pokusím přiblížit. Nebudu se tedy dopodrobna zabývat asimilační politikou a jejími praktickými kroky, nýbrž problematiku pouze nastíním. Pokusím se také zodpovědět, jakým způsobem se federální vlády po roce 1967 postavily k širším pravomocem v

oblasti záležitostí původních obyvatel, jaké stanovisko zaujaly k přijetí odpovědnosti za křivdy konané na původních obyvatelích v minulosti, mezi něž patří odebírání dětí Aboriginů, a do jaké míry se věnovaly řešení problémů souvisejících s těmito praktikami.

V první kapitole pouze stručně charakterizují původní obyvatelé Austrálie a představím počátky vztahů mezi nimi a evropskými osadníky. O něco podrobněji se budu věnovat 19. století, a to především jeho druhé polovině, kdy vzniká v kolonii Viktorie propracovaný systém správy záležitostí původních obyvatel, který v sobě obsahuje zárodky asimilačních snah a počátky systematického odebírání dětí Aboriginů. Tento systém a jeho legislativní ukotvení, které zde analyzuji, se stalo předlohou obdobných zákonů v ostatních koloniích v Austrálii.

V další části práce se budu zabývat ústavou Australského svazu, jež vznikl roku 1901 spojením všech šesti britských kolonií v Austrálii. Zaměřím se na ústavou vymezené pravomoci ve vztahu k původním obyvatelům a na roli a význam federální vlády v oblasti záležitostí Aboriginů. Cílem této kapitoly je tedy zhodnotit zapojení federace do této oblasti a také do praktik odebírání dětí Aboriginů a pro tento účel bude provedena analýza federální legislativy přijaté během deseti let následujících po vzniku federace a vývoje asimilační politiky až do 60. let, kdy bylo od praxe odebírání dětí se záměrem jejich následné asimilace do majoritní společnosti upouštěno.

Následující kapitola je věnována dalšímu vývoji federální legislativy ovlivňující postavení původních obyvatel, který následoval v reakci na politickou mobilizaci Aboriginů a na změny v postojích Australanů po 2. světové válce. Tlak na úpravu zákonů byl doprovázen také tlakem na přijetí větší odpovědnosti za záležitosti Aboriginů federální vládou. Přiblížím zde proto kroky vedoucí k referendu o ústavní změně z roku 1967 a také referendum samotné a jeho význam.

Ve čtvrté kapitole se dále budu zabývat přístupem jednotlivých federálních vlád k širší odpovědnosti a využíváním pravomocí ve vztahu k původním obyvatelům získaných pomocí ústavní změny. Pokusím se popsat míru zabývání se problematikou, jednotlivé kroky vedoucí k vylepšení postavení Aboriginů a také přístupnost vlád k požadavkům původních obyvatel. Tyto požadavky na přiznání specifických práv Aboriginům jakožto původním obyvatelům budou pouze stručně představeny a větší prostor bude ponechán právě až vládním odpovědím na ně.

Poslední kapitola bude věnována změnám, které od 70. let probíhaly v oblasti

péče o děti původních obyvatel, a postoji federálních vlád k přijetí odpovědnosti za bývalé praktiky v této oblasti. Z tohoto důvodu se zaměřím na snahy jednotlivých vlád čelit problémům způsobených praxí odebrání dětí, na ochotu vyhovět požadavkům na vytvoření speciální vyšetřovací komise a hlavně na skutečnost, jak se k závěrům této komise vláda postavila a do jaké míry přijala její doporučení. Závěrečná část této kapitoly bude věnována problematice a významu oficiální omluvy federální vlády a jejího předsedy za křivdy způsobené v minulosti při procesu usmíření mezi Aboriginy a ostatními Australany a tento proces, který byl spuštěn federální vládou roku 1991, se pokusím alespoň částečně v průběhu práce přiblížit.

Literatura zabývající se problematikou původních obyvatel Austrálie a jejich postavením v rámci politického systému Australského svazu je v našem jazykovém prostředí nedostupná jak v českých překladech, tak i v originálním znění. Tato tematika u nás není příliš známá a frekventovaná, avšak z globálního pohledu je to problematika velice módní a v oblastech jako je právě Austrálie či Spojené státy a Kanada vzniká na téma původních obyvatel a jejich kultur (indigenous cultures) řada odborných publikací a studií.

Ve své práci proto používám téměř výhradně anglicky psané zdroje, a to hlavně články z australských a amerických odborných časopisů a publikace australských historiků, politologů, antropologů a právních vědců. Významným zdrojem je pro mne publikace historika Johna Chestermana a politologa Briana Galligana s názvem *Citizens without rights – Aborigines and Australian Citizenship*, ve které se autoři zabývají širokým spektrem témat od systému správy záležitostí původních obyvatel v koloniální Viktorii a Queenslandu přes postoj ústavy Australského svazu k Aboriginům až po legislativu jednotlivých členských států a legislativu federální. Další publikací, ze které ve své práci čerpám, je kniha *Rights for Aborigines* od australského historika Baina Attwooda, jež se podrobně věnuje boji za práva původních obyvatel do počátku 70. let 20. století.

Neméně důležitým zdrojem je pro mne také řada odborných časopisů jako například *Journal of Australian Studies* či *The American Behavioral Scientist* a internetové stránky Australské parlamentní knihovny, na nichž lze najít mnoho různých studií. Z těchto studií nejvíce čerpám z práce Johna Gardinera-Gardena *The Origin of Commonwealth Involvement in Indigenous Affairs and the 1967 Referendum*, zabývající se referendem o ústavní změně z roku 1967, a ze studie

Johna Summarse *The Parliament of the Commonwealth of Australia and Indigenous Peoples 1901 – 1967*, která se věnuje roli federální vlády a parlamentu v oblasti záležitostí původních obyvatel od vzniku federace až do tohoto referenda.

Při svém zkoumání pracuji jednak s právními prameny jako je ústava Australského svazu, ale i s prameny jako jsou vládní prohlášení, statistiky a ‘Zpráva celostátního šetření o odlučování dětí Aboriginů a ostrovanů z Torresova průlivu od jejich rodin‘ (‘The Report of the National Inquiry into the Separation of Aboriginal and Torres Strait Islander Children from Their Families‘). Významným zdrojem jsou pro mne i internetové stránky vládních a nevládních institucí.

1. Původní obyvatelé Austrálie a správa australských kolonií

1.1 Charakteristika Aboriginů

Jak již bylo v úvodu řečeno, původní obyvatelstvo (příloha č. 1), Aborigini a ostrované z Torresova průlivu, tvoří dnes necelá dvě a půl procenta australské populace, tedy okolo 458 500 obyvatel.¹ Avšak ještě před 220 lety byla situace v Austrálii jiná. První Aborigini na australský kontinent přišli pravděpodobně před padesáti tisíci lety z Asie, kdy bylo moře zřejmě o 120 metrů mělčí než dnes, a další je následovali po mnoho generací. Během 15 000 let se usadili na celé ploše kontinentu a kvůli minimálním kontaktům a rozdílným klimatickým podmínkám se také začali odlišovat. V jednotlivých oblastech byly vytvořeny různé jazyky², náboženské kultury, společenské organizace a umění, obecně však lze říci, že členové jednotlivých kmenů byli lidmi kočovnými, lovci a sběrači, kteří neschraňovali potravu, nechovali zvířata a nepěstovali rostliny. Odhady jejich počtu v době příchodu Evropanů se velmi různí a pohybují se od tří set tisíc do miliónu, avšak nejnovější výzkumy ukazují, že Aboriginů bylo tou dobou kolem 750 tisíc.³

1.2 Příchod Evropanů

Obrovská změna ve způsobu života Aboriginů nastala v roce 1788, kdy do zátoky Sydney Cove dorazila první flotila s trestanci a kdy byla na území kolem osady Sydney vyhlášena první z šesti britských kolonií v Austrálii - Nový Jižní Wales. Britové, kteří Austrálii prohlásili ‚zemí nikoho‘ (terra nullius), si s sebou přivezli všechny vymořky desetitisíce let staré neolitické revoluce i výsledky nové průmyslové a vědecké revoluce a ještě mnoho jiného – přinesli s sebou také nemoci doposud v Austrálii neznámé, schopnost destilovat alkohol a zvyk obdělávat půdu a pást na ní dobytek. Aboriginci, kteří neolitickou revoluci neprodělali, mají k půdě odlišný vztah a mnohá místa na australském kontinentu jsou jim posvátná. Kontrast mezi způsobem života na britských ostrovech a života Aboriginů byl snad nejpropastnějším kontrastem tehdejšího světa a bezproblémové vztahy či vzájemné přizpůsobení nebylo možné ani při nejlepší

---

¹ www.hreoc.gov.au/Social_Justice/statistics/index.html

² V době příchodu Evropanů se v Austrálii mluvilo asi dvě stě padesáti různými jazyky.

³ <http://www.atsia.gov.au/Facts/default.aspx>

vůli na obou stranách.⁴ Navíc Britové se do Austrálie nepřišli přizpůsobovat, ale čerpat vše, co jim nové území mohlo poskytnout. A první věci, která se jako by sama nabízela, byly rozlehlé pastviny.

1.3 Koloniální správa a kořeny asimilační politiky

Ke konfliktům mezi Aboriginy a Evropany docházelo při zabírání půdy nejprve jen zřídka, a to proto, že britské úřady z důvodu udržení nízkých výdajů nejprve uvolnily ke kolonizaci pouze území v okruhu 240 km od Sydney, kde žilo jen jedno procento Aboriginů. Tato hranice se úředně dodržovala do roku 1831 a o 20 let později již byla veškerá půda vhodná pro chov ovcí v rukou osadníků. Původ každého konfliktu byl jednoduchý – Aboriginci neměli po vyhnání klokanů co lovit kromě ovcí a osadníci po každém případě ztracené ovce pořádali na původní obyvatele trestné výpravy, které často končily masakrem. Počet Aboriginů na území zabraném kolonisty se tak radikálně zmenšoval⁵.

Zatímco osadníci Aboriginy zabíjeli, úředníci v Sydney a Londýně hledali jiné řešení (proti trestným výpravám však zasahovali jen málokdy). Jedni se domnívali, že by Aborigini měli být ve vlastním zájmu drženi co nejdál od Evropanů, druzí zase, že by měli být včleňováni do nové osadnické společnosti. V následujících mnoha desetiletích byly obě tyto strategie – segregace a asimilace – pod pláštěm ochrany bezohledně zaváděny. Málokdo si však uvědomoval, jak nepředstavitelně hluboká je propast mezi domorodým a britským způsobem života, a téměř nikdo se nezajímal o pocity a přání Aboriginů.⁶

Když se zpráva o krutostech v Austrálii dostala k poslancům britského parlamentu, byla jimi ustanovena komise, která dostala za úkol prošetřit stav původních obyvatel. Tato komise poté navrhla zřízení protektorátního systému, který byl založen na představě soběstačných zemědělských komunit zřízených k tomuto účelu ve vyhrazených izolovaných oblastech. V polovině 19. století tento experiment jménem ‘Port Phillip Protectorate’ selhal a vláda od něj upustila,

---

⁴ BLAINEY, Geoffrey: *Dějiny Austrálie*. Praha : Lidové noviny, 1999, st. 25 -26.

⁵ Například na území kolonie Viktorie, která vznikla roku 1851, žilo při příchodu Evropanů mezi 5000 a 15000 domorodci a okolo roku 1891 jich zde bylo 565 (CHESTERMAN, John; GALLIGAN, Brian: *Citizens Without Rights: Aborigines and Australian Citizenship*. New York: Cambridge University Press, 1998, pg. 13.).

⁶ BLAINEY, Geoffrey: *Dějiny Austrálie*. Praha : Lidové noviny, 1999, st. 44.

avšak systém rezervací⁷ zůstal zachován.

Touto dobou již byla situace Aboriginů zoufalá. Při kontaktu s Evropany se jejich kultura zdála být velice křehká - trpěli nemocemi, alkoholismem, někteří žebřali a přebývali na okrajích osadnických měst, protože se stali na nových přistěhovalcích závislí, umírali a již se zdálo, že během několika generací zcela vymřou. Tento názor se na počátku 80. let 19. století velmi rozšířil a zastával jej i anglický biolog Charles Darwin, který přijel do Austrálie Aboriginy zkoumat. Jeho teorie o přežití nejsilnějších byla v australských koloniích přijata širokou veřejností a ještě ve 30. letech 20. století „...it still appeared to many white observers that the first Australians were a "doomed race," on their way to inevitable, total extinction.“⁸ Rezervace řízené koloniálními vládami tak dostaly nový smysl, kterým bylo „‘smooth the dying man’s pillow‘ (Bates 1944)“⁹.

V souvislosti s pohlížením na Aboriginy jakožto na mizející rasu se začala stále více prosazovat tendence k důraznějšímu rozlišování mezi původními obyvateli s čistou krví a těmi s krví smíšenou (viz níže). Důvodem k takovému počínání se stal fakt, že na rozdíl od Aboriginů s čistou krví těch se smíšenou velmi přibývalo a vlády jednotlivých australských kolonií¹⁰ tak na počátku 90. let 19. století stály před ‘half-caste’¹¹ problémem, který si žádal neodkladné řešení.

První kolonií v Austrálii, která zavedla propracovaný systém správy záležitostí

---

⁷ Rezervace se od sebe navzájem velmi lišily, a to podle toho, kdo je zřizoval a vedl. Například skotský presbyterián John Green pomohl kmenu Kulin ve Viktorii najít si vhodnou oblast k životu a u koloniální vlády prosadil zřízení rezervace na tomto místě. Poté s nimi v rezervaci Coranderrk žil, mluvil jejich jazykem a chápal je jako sobě rovné. Aborigini se ne něj zase dívali jako na ochránce před bílými osadníky. Snad proto rezervace jen vzkvétala a to až do chvíle, kdy ji zcela ovládla a nakonec roku 1884 uzavřela a její obyvatelé vyhnala Rada pro ochranu Aboriginů (Board for the Protection of Aborigines) (ATTWOOD, Bain: *Rights for Aborigines*. Crows Nest, NSW: Allen and Undin, 2003, pg. 3 -30.).

⁸ „... se stále mnoha bílým pozorovatelům zdálo, že první Australané jsou “rasou odsouzenou k záhubě“, na cestě k nevyhnutelnému, úplnému vymření.“ BRANTLINGER, Patrick: „Black Armband“ versus „White Blindfold“ History in Australia. In: *Victorian Studies*. Bloomington: Summer 2004. Vol. 46.

⁹ „‘uhladit polštář umírajícího muže‘“ KRIEKEN, Robert van: Rethinking Cultural Genocide: Aboriginal Child Removal and Settler-Colonial State Formation. In: *Oceania*. Sydney: Dec 2004. Vol. 75.

¹⁰ V roce 1859 vznikla poslední ze šesti britských kolonií v Austrálii, Queensland. Nejmladší kolonií byl Nový Jižní Wales (1788), poté byla založena kolonie Tasmánie (1825), po které následovaly Západní Austrálie (1829), Jižní Austrálie (1836) a Viktorie (1851) (BLAINEY, Geoffrey: *Dějiny Austrálie*. Praha : Lidové noviny, 1999, st. 120.).

¹¹ Pojem ‘half-caste’ byl užíván v koloniálním zákonodárství k označení původních obyvatel, kteří mají jednoho z rodičů (téměř výlučně otce) evropského původu. Problematiku stanovení ‘aboriginality’ ve stručnosti přibližuje spis ‘The Definition of Aboriginality’ na stránkách Australské parlamentní knihovny (<http://www.aph.gov.au/LIBRARY/pubs/rn/2000-01/01RN18.htm>).

původních obyvatel, byla Viktorie.¹² Její parlament již v roce 1869 schválil ‘Zákon umožňující ochranu a péči o domorodé obyvatelstvo Viktorie’ (‘An Act to Provide for the Protection and Management of the Aboriginal Natives of Victoria’), který dal guvernérovi této kolonie pravomoc nařídit, kde mohou Aborigini žít, a také pravomoc distribuovat peníze poskytnuté parlamentem. Poskytnul také legislativní bázi již dříve vzniklému úřadu, který byl nyní přejmenován na ‘Radu pro ochranu Aboriginů’ (‘Board for the Protection of Aborigines’). V následujících devadesáti letech dohlížel tento úřad na provoz všech rezervací pro původní obyvatele, které se na území této kolonie (později státu) nacházely. Pět let po přijetí zákona jich Rada kontrolovala šest a žila v nich asi polovina populace původních obyvatel Viktorie, kteří byli materiálně podporováni kolonií, ovšem za cenu tuhého regulačního režimu. Regulován byl jejich vstup a odchod z rezervací, jejich právo se oddat, vychovávat děti (ty byly ubytovány v samostatných ubytovnách a styky s jejich rodiči byly omezeny) a upraven byl i způsob jejich zaměstnávání.

Roku 1882 uspořádala Rada konferenci správců rezervací, na které se všeobecně odsouhlasilo „...*that Aboriginal policy should be changed from one of ‘protecting’ Aborigines on stations to one of absorbing some of them – the so-called ‘half-castes’ – into the general community, thereby breaking up Aboriginal communities.*“¹³ Ke změně postoje Rady došlo na základě dvou faktorů. Prvním byl výše zmíněný na počátku 80. let všeobecně rozšířený názor, že Aborigini jsou ‘umírající rasou’, a dalším faktorem byla snaha ušetřit peníze, které kolonie každoročně věnovala na podporu Aboriginů v rezervacích.

K uzákonění tohoto nového směřování došlo roku 1886, kdy byl novelizován zákon z roku 1869. Hlavním opatřením novelizovaného zákona byl paragraf 4, podle kterého byla kategorie ‘aboriginality’ definována mnohem úžeji než podle

---

¹² Tématice koloniální správy domorodých záležitostí ve Viktorii a také v ostatních koloniích se věnují knižní publikace ATTWOOD, Bain: *Rights for Aborigines*. Crows Nest, NSW: Allen and Undin, 2003, pg. 3 -30 a CHESTERMAN, John; GALLIGAN, Brian: *Citizens Without Rights: Aborigines and Australian Citizenship*. New York: Cambridge University Press, 1998, pg. 11 – 57 a také druhá část ‘Zprávy celostátního šetření o odlučování dětí Aboriginů a ostrovanů z Torresova průlivu od jejich rodin’ (‘The Report of the National Inquiry into the Separation of Aboriginal and Torres Strait Islander Children from Their Families’). In: www.austlii.edu.au/au/special/rsjproject/rsjlibrary/hreoc/stolen.

¹³ „... *že politika vůči Aboriginům by se měla změnit z ‘ochrany’ Aboriginů v rezervacích na absorpci některých z nich – takzvaných ‘míšenců’ – do hlavní společnosti, a tímto rozbít komunity Aboriginů.*“ ATTWOOD, Bain: *Rights for Aborigines*. Crows Nest, NSW: Allen and Undin, 2003, pg. 22.

předchozího znění zákona. Za Aboriginy nebyli od nynějška považováni původní obyvatelé se smíšenou krví ('half-caste') s několika výjimkami¹⁴. Na rozdíl od čistokrevných Aboriginů, o které mělo být postaráno v rezervacích až do úplného vymření, ti s nějakým evropským odkazem byli určeni k novému vztahu s kolonií, která se jejich vynětím z kategorie Aboriginů zřekla jakékoli specifické odpovědnosti. Měli opustit rezervace a stát se samostatnými a užitečnými členy společnosti.

V následujících letech zaváděla Rada mnoho nařízení, která měla vést k tomuto novému cíli - k absorpci. Všichni obyvatelé rezervací se smíšeným původem mladší 34 let byli nuceni odejít, ženy míšenky byly odrazovány od vstupu do manželství s čistokrevnými Aboriginy a děti ze smíšených manželství byly odlučovány od svých rodin (manželství Aboriginek a Evropanů však nebyla příliš častá a děti se smíšeným původem byly většinou vychovávány matkami v rámci komunity původních obyvatel). Již roku 1886 bylo dospívajícím míšencům starším čtrnácti let nařízeno, aby opustili rezervace, a děti, které byly sirotky či byly považovány za zanedbávané (ovšem ne soudem), byly přemísťovány do polepšoven. O 13 let později již nebylo k odebrání dítěte třeba, aby bylo považováno za zanedbávané, a do polepšovny bylo posláno každé dítě, jakmile dosáhlo 12 let. Z chlapců se většinou stávali levní zemědělství dělníci a dívky pracovaly jako služky v domácnostech.

Tato praxe odebrání dětí však ve Viktorii probíhala již před vlastním uzákoněním a stejně tak nebyla ani poté v praxi dodržována hranice dvanácti let a děti byly odebrány již mnohem dříve. Důsledkem této politiky bylo snížení počtu rezervací a roku 1902 tak mohla Rada s uspokojením podat svému předsedovi zprávu, že „...in the fifteen years since the 1886 Act was passed, it had reduced expenditure on Aborigines from £12,328 to below £5000, and had surrendered 12,000 acres of land.“¹⁵

Zákon přijatý koloniálním parlamentem Viktorie v roce 1869 a jeho novelizace z roku 1886 se staly modelem pro tvorbu obdobných zákonů v dalších koloniích a později státech. Roku 1897 tak došlo k přijetí 'Zákona na ochranu Aboriginů a

---

¹⁴ Muž starší třiceti pěti let žijící s Aboriginy a žena provdaná za Aborigina.

¹⁵ „... za patnáct let od roku 1886, kdy byl zákon přijat, se výdaje na Aboriginy snížily z £12 328 na méně než £5000 a bylo odevzdáno 12 000 akrů půdy.“ CHESTERMAN, John; GALLIGAN, Brian: *Citizens Without Rights: Aborigines and Australian Citizenship*. New York: Cambridge University Press, 1998, pg. 28.

zákaz prodeje opia‘ (‘The Aboriginals Protection and Restriction of the Sale of Opium Act‘) v Queenslandu, roku 1905 k přijetí ‘Zákona o Aboriginech‘ (‘The Aborigines Act‘) v Západní Austrálii (nebyl zde stanoven minimální věk dítěte pro odebrání), roku 1909 ‘Zákona na ochranu Aboriginů‘ (‘The Aborigines Protection Act‘) v Novém Jižním Walesu (absolutní moc nad smíšenými dětmi však získala místní Rada až po novelizaci tohoto zákona z roku 1915, která již nevyžadovala souhlas soudu s odebráním dítěte a také zrušila minimální věk dítěte pro odebrání), roku 1910 ‘Zákona o Aboriginech v Severním teritoriu‘ (‘The Northern Territory Aboriginals Act‘) a rok poté ‘Zákona o Aboriginech‘ (‘The Aborigines Act‘) v Jižní Austrálii. Jedinou kolonií (po roce 1901 státem), která nevytvořila žádnou speciální legislativu na „ochranu“ původních obyvatel, byla Tasmánie¹⁶. I zde však docházelo k odebrání domorodých dětí, a to na základě ‘Zákona o péči o děti‘ (‘The Infants Welfare Act‘) z roku 1935.¹⁷

Všechny tyto zákony umožnily legální rozlišování mezi Aboriginy a míšenci, všechny zplnomocnily administrátory (obvykle nazývané protektory) k přemísťování Aboriginů do rezervací a všechny propůjčovaly relevantnímu úřadu či ministru mimořádný stupeň regulačních pravomocí, které zahrnovaly i pravomoc k odebrání dětí z domorodých rodin bez soudního příkazu. Jejich cílem bylo odstranění vlivu matky a komunity Aboriginů a splynutí míšenců s majoritní bílou populací (‘merge’ with the non-Indigenous population)¹⁸, což v kombinaci s předpokládaným vymřením čistokrevných Aboriginů znamenalo definitivní vyřešení domorodého problému. S touto vizí budoucnosti Aboriginů vstupovaly jednotlivé kolonie do 20. století a zároveň také do federace.

---

¹⁶ Situace v Tasmánii však byla naprosto odlišná, jelikož již kolem roku 1880 nežili žádní čistokrevní Tasmánci a populace míšenců byla velmi malá a nacházela se pouze na ostrově Cape Barren. Podrobně se Tasmánií zabývá druhá část ‘Zprávy celostátního šetření o odlučování dětí Aboriginů a ostrovanů z Torresova průlivu od jejich rodin‘ (‘The Report of the National Inquiry into the Separation of Aboriginal and Torres Strait Islander Children from Their Families‘. In: www.austlii.edu.au/au/special/rsjproject/rsjlibrary/hreoc/stolen).

¹⁷ Druhá část ‘Zprávy celostátního šetření o odlučování dětí Aboriginů a ostrovanů z Torresova průlivu od jejich rodin‘ (‘The Report of the National Inquiry into the Separation of Aboriginal and Torres Strait Islander Children from Their Families‘. In: www.austlii.edu.au/au/special/rsjproject/rsjlibrary/hreoc/stolen).

¹⁸ CHESTERMAN, John; GALLIGAN, Brian: *Citizens Without Rights: Aborigines and Australian Citizenship*. New York: Cambridge University Press, 1998, pg. 24.

2. Rozdělení pravomocí ve vztahu k Aboriginům po vzniku Australského svazu

2.1 Ústava Australského svazu

Po dlouhých diskusích mezi představiteli jednotlivých kolonií z let 1891 a 1897 až 1898 byla 1. ledna 1901 vyhlášena federace všech šesti bývalých britských kolonií s názvem Australský svaz (The Commonwealth of Australia) a vešla v platnost její ústava.¹⁹ Ta se, ve své původní podobě, o Aboriginech zmiňuje pouze dvakrát a v obou případech to dělá negativním způsobem. Paragraf 51 stanovil, že: *The Parliament shall, subject to this Constitution, have power to make laws for the peace, order, and good government of the Commonwealth with respect to: ... (xxvi) The people of any race, other than the Aboriginal race in any State, for whom it is deemed necessary to make special laws.*²⁰

A druhý paragraf, týkající se Aboriginů, byl paragraf 127, který zněl: *In reckoning the numbers of the people of the Commonwealth, or of a State or other part of the Commonwealth, Aboriginal natives shall not be counted.*²¹

V rámci diskusí předcházejících předložení návrhu ústavy se o otázkách vztahu k původním obyvatelům nepojednávalo a neexistují tedy ani žádná oficiální vysvětlení, z jakého důvodu byly tyto dva paragrafy v tomto znění do ústavy včleněny. Nezáměr o záležitosti Aboriginů pramenil hlavně z výše zmíněné mylné představy o jejich vymření v budoucnosti, avšak výkladů se nabízí více. Jako nejpravděpodobnější vysvětlení paragrafu 127 se zdá, že započítávání Aboriginů, kteří se mnohým jevili jako nedostatečně intelektuálně obdařeni a tedy ne hodni toho, aby zaujali místo v politickém systému, při sčítání lidu by pouze zbytečně ovlivňovalo poměrné zastoupení států ve federálním parlamentu a pravidla pro distribuci federálních příjmů.²² Navíc bylo i prakticky velmi obtížné census původních obyvatel provést, a proto byl také jejich počet dlouho

---

¹⁹ <http://www.aph.gov.au/library/pubs/bp/1996-97/97bp11.htm>, pg. 3.

²⁰ *Parlament má, podmíněn touto ústavou, pravomoc vytvářet zákony pro mír, pořádek a dobrou správu Svazu pokud se týče: ... (xxvi) Lidí jakékoli rasy, jiné než je rasa Aboriginů v jakémkoli státě, pro které je považováno za nezbytné vytvářet zvláštní zákony.*
<http://abc.net.au/civics/teach/articles/jscott/scotthome.htm>

²¹ *Při sčítání lidu ve Svazu či státu či jiné části Svazu, původní obyvatelé nebudou započítáváni.*
<http://abc.net.au/civics/teach/articles/jscott/scotthome.htm>

²² Přidělování křesel v dolní komoře federálního parlamentu a federálních peněžních prostředků jednotlivým státům probíhá na základě počtu jejich obyvatel (PETERSON, Nicolas; SANDERS, Will: *Citizenship and Indigenous Australians: Changing Conceptions and Possibilities.* Cambridge and Melbourne: Cambridge University Press, 1998, pg. 8, 121.).

podhodnocován.

Důvody pro vyloučení Aboriginů z federální legislativy v rámci paragrafu 51 mohou být dva. Prvním je fakt, že tento paragraf byl určen především pro jednání s lidmi jiných ras, jako jsou Kanakové v Queenslandu či Číňané, Indové a Malajci, kteří mohou být v Austrálii přijímáni jako dělníci. Aborigini, kteří do této kategorie cizích ras nepatřili, byli z federální odpovědnosti vyjmuti a vládě Australského svazu byl z tohoto pohledu ponechán jen malý prostor pro zasahování do jejich záležitostí.²³

Navíc, to je druhý, závažnější důvod, se považovalo za samozřejmé, že za záležitosti původních obyvatel byly a také vždy budou odpovědny jednotlivé kolonie, které byly do federace inkorporovány jako polonezávislé státy. Jak poznamenávají John Chesterman a Brian Galligan: „*Giving the Commonwealth a special power to deal with Aboriginal people would have been out of sync with the structural design of the federal system that was being put in place. Australia's constitutional founding was a complex amalgam of the old and the new, being designed by political leaders of the old who had some vision for the new.*“²⁴ To staré se skládalo z nezávislých kolonií s jejich zavedenými režimy pro zacházení s Aboriginy a nové federální uspořádání²⁵ s výraznými pravomocemi pro vládu Australského svazu nepočítalo. Spíše naopak – byly jí uděleny kompetence v oblastech zahraniční politiky, obrany země, zahraničního obchodu, komunikace a přistěhovalectví, tedy v oblastech, které každodenní život Australanů, ať již původních či nepůvodních, příliš neovlivní. Doprava, školství, zdravotnictví, zemědělství, veřejné služby a do značné míry i finance zůstaly v rukou států stejně tak jako záležitosti Aboriginů. Zdálo se tedy, že federální vláda bude hrát v otázkách původních obyvatel pouze malou roli, nicméně, jak se brzy ukázalo, „...*the Parliament always had the power to shape the rights and entitlements of*

---

²³ <http://www.aph.gov.au/library/pubs/bp/1996-97/97bp11.htm>, pg. 3.

²⁴ „*Udělení Svazu zvláštní pravomoci pro zacházení s Aboriginy by bylo v rozporu se stavebním plánem federálního systému, který byl zaváděn. Australská ústvní tvorba byla složitým amalgámem starého a nového, navrženým politickými vůdci z toho starého, kteří měli nějakou vizi toho nového.*“ CHESTERMAN, John; GALLIGAN, Brian: *Citizens Without Rights: Aborigines and Australian Citizenship*. New York: Cambridge University Press, 1998, pg. 61 - 62.

²⁵ Podoba federálního uspořádání a tedy i kompetence vlády Australského svazu se v průběhu 20. století měnily. O vztazích federální vlády s vládami členských států a expanzi federálních kompetencí pojednává zpráva jedné z komisí parlamentu ve Viktorii s názvem ‘*Australian Federalism: The role of the States*’ (<http://www.parliament.vic.gov.au/fsrc/report2/contents.htm>).

Indigenous peoples and to play a role in determining the position of Aborigines within Australian society.“²⁶

2.2 Federální legislativa upravující záležitosti Aboriginů a správa Severního teritoria

Přestože ústava, tak jak byla roku 1901 přijata, federálnímu parlamentu neumožňovala přijímání zvláštních zákonů pro původní obyvatelstvo, některé oblasti, o kterých poté parlament rozhodoval, se života Aboriginů velmi dotýkaly. Patří mezi ně federální zákony upravující určitá práva a nároky a úplná legislativní pravomoc federace na úrovni teritorií.

První příležitost ukázat svůj postoj k Aboriginům a ovlivnit jejich pozici dostal Australský svaz již roku 1902, kdy byl projednáván a přijat ‘Zákon o svazovém volebním právu’²⁷ (‘The Commonwealth Franchise Act’). Tento zákon je proslulý udělením volebního práva ženám, avšak vůči Aboriginům zaujala většina poslanců a senátorů odmítavé stanovisko a na základě paragrafu 4 tohoto zákona nebylo volební právo přiznáno těm Aboriginům, kteří nebyli držiteli volebního práva na úrovni jednotlivých států. Ústava totiž ve svém paragrafu 41²⁸ zaručuje právo volit na federální úrovni všem, kteří mají toto právo na úrovni svého státu. Velmi úzký výklad tohoto opatření však zapříčinil, že pouze Aborigini zapsaní k volbám na státní úrovni již před rokem 1902 byli oprávněni požívat ochrany tohoto paragrafu.

V komentáři k tomuto zákonu a následujícím krokům federální vlády a parlamentu poznamenává John Summers, že téměř po dalších 50 let, „ *often with little or no debate, the Commonwealth Parliament legislated systematically to discriminate against Indigenous peoples, denying them the same citizenship rights and benefits as other Australians.*“²⁹ V dalších letech následovala tedy řada

---

²⁶ „...parlament vždy měl pravomoc utvářet práva a nároky původních obyvatel a hrát roli při určování pozice Aboriginů uvnitř Australské společnosti.“ <http://www.aph.gov.au/library/pubs/rp/2000-01/01RP10.htm>

²⁷ CHESTERMAN, John; GALLIGAN, Brian: *Citizens Without Rights: Aborigines and Australian Citizenship*. New York: Cambridge University Press, 1998, pg. 14 – 15, 88 – 92.

²⁸ <http://www.aph.gov.au/senate/general/constitution/index.htm>

²⁹ „často s krátkou či žádnou diskusí, federální parlament vydával systematicky zákony, které diskriminovaly původní obyvatele odepírajíc jim stejná občanská práva a výhody, jaké měli ostatní Australané.“ <http://www.aph.gov.au/library/pubs/rp/2000-01/01RP10.htm>

legislativních opatření, která, užívající často stejnou formulaci jako ‘Zákon o svazovém volebním právu’, odepírala Aboriginům podporu. Z mnoha různých federálních zákonů ovlivňujících zaměstnávání původních obyvatel je možno jmenovat ‘Zákon o daňové sazbě’ (‘The Excise Tariff Act’) z roku 1902, který umožňoval určité slevy a výhody pro ty pěstitele cukrové třtiny, kteří zaměstnávají pouze bílé pracovní síly (white labour only).³⁰

Jinou oblastí, ve které docházelo ze strany federace ke znevýhodňování Aboriginů, byla sociální péče. ‘Zákon o invalidních a starobních důchodech’ (‘The Invalid and Old-Age Pensions Act’) z roku 1908 ve svém paragrafu 16 odepíral právo na jejich vyplácení Asiatům (s výjimkou těch narozených v Austrálii) a původním obyvatelům Austrálie, Afriky, ostrovů v Pacifiku a Nového Zélandu. Dalším podobným opatřením byl ‘Zákon o mateřské podpoře’ (‘The Maternity Allowance Act’) z roku 1912, který podle svého paragrafu 6 tuto podporu též odepřel Asiatkám, Aboriginkám, Papuánkám a ostrovankám z Pacifiku.³¹

Jako určitým zvýhodněním pro Aboriginy se může na první pohled zdát ‘Zákon o obraně’ (‘The Defence Act’) z roku 1910, který je osvobozuje od povinné vojenské služby a možnosti být povolán do zbraně v čase války. Není zde však žádný důvod k nahlížení na tento zákon jako na něco odlišného od ostatních opatření vylučujících původní obyvatele a zákon navíc nezabránil tomu, aby bylo mnoho Aboriginů povoláno do vojenské služby během 1. světové války.³²

Všechny tyto zákony souvisely s tzv. ‘politikou bílé Austrálie’ (‘White Australia Policy’), která se od vzniku federace až do roku 1966, kdy byla ministerským předsedou H. E. Holtem ukončena, snažila omezit přistěhovalectví z Asie a vypořádat se s Asiaty a obyvateli ostrovů v Pacifiku, kteří se již do Austrálie dostali a tvořili většinou levnou pracovní sílu.³³ S přibývajícím počtem restriktivních zákonů jak na straně federace tak na úrovni jednotlivých států začala být situace ohledně užívání rasových kategorií nepřehledná a docházelo i k takovým situacím, kdy míšenci Aboriginů s Evropany (‘half-castes’) byli na státní úrovni považováni za Aboriginy (a byli tedy vystaveni mnoha restrikcím),

---

³⁰ <http://www.aph.gov.au/library/pubs/rp/2000-01/01RP10.htm>

³¹ CHESTERMAN, John; GALLIGAN, Brian: *Citizens Without Rights: Aborigines and Australian Citizenship*. New York: Cambridge University Press, 1998, pg. 85 – 86.

³² <http://www.aph.gov.au/library/pubs/rp/2000-01/01RP10.htm>

³³ BLAINEY, Geoffrey: *Dějiny Austrálie*. Praha : Lidové noviny, 1999, st. 121, 186.

ovšem federace je za Aboriginy nepokládala. Člověk tak mohl být Aboriginem a zároveň jím nebýt, a to v tu samou chvíli pod různými právními systémy v rámci jednoho státu.³⁴

Podle paragrafu 122 ústavy Australského svazu³⁵ má federální parlament pravomoc přijímat zákony pro správu nad jakýmkoli australským teritoriem³⁶. Proto když roku 1911 předala Jižní Austrálie správu Severního teritoria, které bylo její součástí od roku 1863, federální vládě, získala tím federace neomezenou zákonodárnou pravomoc nad tímto teritoriem, kde byli Aborigini většinovou populací. Zároveň tedy získala příležitost přímo ovlivňovat záležitosti původních obyvatel a pokusit se dosáhnout lepších výsledků, než jakých bylo dosaženo ve všech členských státech Australského svazu.

Následně byla zřízena funkce správce (administrátora) teritoria, který byl odpovědný ministru pro vnější záležitosti, a zákonodárná pravomoc federálního parlamentu ve vztahu k teritoriu byla delegována federální exekutivě, která teritorium spravovala pomocí nařízení. Federální zákony působily v teritoriu stejně jako kdekoli jinde v Austrálii a federální ministerstva operovala také přímo zde, ale záležitosti, které by byly jinak v rukou států, ovládala federace prostřednictvím administrátora.

Pouhý týden před převzetím správy Severního teritoria federací přijal parlament Jižní Austrálie již zmíněný ‘Zákon o Aboriginech v Severním teritoriu’, který byl poté doplněn a včleněn do prvního federálního ‘Nařízení pro Severní teritorium’ (‘The Northern Territory Ordinance’), které ponechávalo restriktce práv Aboriginů. Roku 1918 byly všechny zákony týkající se původních obyvatel Severního teritoria prohlášeny za neplatné a federální vláda vyhlásila nové ‘Nařízení o Aboriginech’ (‘The Aborigines Ordinance’), které tak bylo prvním komplexním federálním zákonem upravujícím záležitosti původních obyvatel.³⁷

Tento zákon ještě více rozšířil pravomoci Hlavního protektora původních

---

³⁴ CHESTERMAN, John; GALLIGAN, Brian: *Citizens Without Rights: Aborigines and Australian Citizenship*. New York: Cambridge University Press, 1998, pg. 113 – 114.

³⁵ <http://www.aph.gov.au/senate/general/constitution/index.htm>

³⁶ V současnosti má Australský svaz dvě samosprávná teritoria (Severní teritorium a Teritorium hlavního města) a také teritoria zámořská. Těmi jsou Heardův ostrov a McDonalldovy ostrovy, Kokosové ostrovy, Norfolk, Ostrovy Ashmore a Cartier, Ostrovy Korálového moře a Vánoční ostrov.

³⁷ CHESTERMAN, John; GALLIGAN, Brian: *Citizens Without Rights: Aborigines and Australian Citizenship*. New York: Cambridge University Press, 1998, pg. 143.

obyvatel (Chief Protector - funkce zřízená již 'Zákonem o Aboriginech v Severním teritoriu' z roku 1910) a Aborigini, mezi které byli započítáváni i míšenci s nimi žijící, byli následně vystaveni mimořádným restrikcím. Správa jejich záležitostí v Severním teritoriu tak byla v každém směru stejně krutá jako v nejtvrděších režimech v Západní Austrálii a Queenslandu. Když neměli práci, bývali přinuceni žít v rezervacích, přičemž získat práci za situace, kdy potenciální zaměstnavatel musel žádat o speciální povolení k zaměstnání Aborigina, nebylo vůbec jednoduché. Měli zakázaný vstup do určitých míst a mohli být kdykoli a bez udání důvodu vzati do vazby. Aboriginky (a to i ty vdané, jež žily s manželem, který byl zřetelně evropského původu) byly pod totální kontrolou Hlavního protektora ode dne narození až do smrti. Mohly být odebrány rodičům v jakémkoli věku a samy neměly právo opatrovat své vlastní děti, které jim mohly být odejmuty.³⁸

Během 20. let počet míšenců a následně i odebraných dětí velmi stoupal³⁹ a z pohledu bílých Australanů bylo nezbytné tuto situaci řešit.

2.3 Asimilační politika a postoj federální vlády

Vládní politika Viktorie přijatá roku 1886 vůči Aboriginům, která měla za cíl splynutí míšenců s bílou populací Austrálie prostřednictvím odebrání dětí se smíšeným původem a která byla následně přijata ve všech dalších koloniích či později státech, přečkala vznik Australského svazu beze změn a byly prováděny jen dílčí modifikace relevantních zákonů v jednotlivých státech (například stanovení či naopak odstranění minimálního věku dítěte pro odebrání). Tyto 'protekcionistické' zákony byly zpravidla k odebrání domorodých dětí užívány přednostně před obecnými zákony upravujícími péči o děti, protože vládní

---

³⁸ Druhá část 'Zprávy celostátního šetření o odlučování dětí Aboriginů a ostrovanů z Torresova průlivu od jejich rodin' ('The Report of the National Inquiry into the Separation of Aboriginal and Torres Strait Islander Children from Their Families'. In: www.austlii.edu.au/au/special/rsjproject/rsjlibrary/hreoc/stolen).

³⁹ V Severním teritoriu žilo jen velmi málo bílých žen, a proto docházelo k častým stykům bílých Australanů s Aboriginkami. Jejich děti byly poté většinou vychovávány matkami v komunitách s dalšími Aboriginy a přestože měly z poloviny bílou krev, cítily se být Aboriginy. Bylo odhadnuto, že populace původních obyvatel v roce 1929 dosáhla 21 000, přičemž 8 000 z toho byli míšenci (Druhá část 'Zprávy celostátního šetření o odlučování dětí Aboriginů a ostrovanů z Torresova průlivu od jejich rodin' ('The Report of the National Inquiry into the Separation of Aboriginal and Torres Strait Islander Children from Their Families'. In: www.austlii.edu.au/au/special/rsjproject/rsjlibrary/hreoc/stolen).

úředníci jednající z oprávnění Hlavního protektora či Rady pro ochranu Aboriginů tak mohli jednoduše nařídit odnětí dítěte, aniž by se jim podařilo u soudu prokázat, že je zanedbávané. V Queenslandu a Západní Austrálii užíval Hlavní protektor svých pravomocí ke shromažďování původních obyvatel do velkých, vysoce regulovaných, avšak spoře financovaných rezervací a misií a k odnímání dětí od matek ve věku 5 let. Zde, ale i v dalších státech a také v Severním teritoriu, bylo mnoho dětí naprosto odloučeno od svých rodin, vychováno v různých institucích a ve 14 letech posláno pracovat. Ve společnosti bílých Australanů však byly tyto nové pracovní síly vystaveny diskriminaci – neschopni najít si práci a bez sociálních dávek, které byly původním obyvatelům odepřeny, tak žili v nuzných chatrčích poblíž rezervací či na okrajích měst.

Ve 20. a 30. letech začala vznikat řada organizací artikulujících zájmy Aboriginů (viz kapitola 3.1.), které se proti tomuto stavu začaly silně ohrazovat. Navíc sami zákonodárci viděli, jak neúspěšná a protichůdná je jejich politika. Roku 1937 byla proto uspořádána první konference státních a federálních autorit v oblasti péče o původní obyvatele, které se vyjma Tasmánie účastnily všechny státy a také zástupci Severního teritoria. Diskusi, jež byla první celostátní diskusí o záležitostech Aboriginů, dominovali Hlavní protektoři Západní Austrálie, Queenslandu a Severního teritoria – A. O. Neville, J.W. Bleakley a C. Cook. Všichni tři se shodovali na konečném cíli, jímž byla absorpce míšenců, největší pozornost si ovšem vysloužil A. O. Neville, který zde prezentoval svoji vizi této absorpce během několika generací skrze manželství míšenců s bělochy či jinými míšenci (příloha č. 2).⁴⁰

Cílem tedy nadále zůstala absorpce, ovšem způsob, jak jí dosáhnout, již neměl spočívat jen na pouhém vyhánění míšenců z rezervací a odebrání dětí se smíšeným původem. Odebrané děti měly být od této chvíle vychovávány stejně jako děti bílých Australanů a následně měly být také za stejných podmínek zaměstnávány. Ústředním pojmem se stala asimilace. „*Whereas ‘merging’ was essentially a passive process of pushing Indigenous people into the non-Indigenous community and denying them assistance, assimilation was a highly intensive process necessitating constant surveillance of people’s lives, judged*

---

⁴⁰ http://www.kooriweb.org./foley/essays/essay_15.html

according to non-Indigenous standards.“⁴¹ Zatímco tedy A.O. Neville pohlížel na absorpci jako na biologický proces, asimilace byla modelem sociálně-kulturním.

Přestože mnoho účastníků těchto jednání chápalo absorpci jako rozplynutí míšenců prostřednictvím manželství s bělochy a stále věřili, že čistokrevní Aborigini vymřou, bývá tato konference často chápána jako předěl v záležitostech původních obyvatel, jelikož se stala prvním krokem k pozdějšímu zřeknutí se diskriminačních, segregačních a protekcionistických režimů vybudovaných ve všech státech Australského svazu.⁴²

Během následujících pěti let však nebyl v Severním teritoriu udělán jediný krok směrem ke zlepšení pozice míšenců a poté, co byl Darwin v únoru 1942 bombardován, došlo k evakuaci dětí vychovávaných v misiích a federálních institucích do Jižní Austrálie, Viktorie a Nového Jižního Walesu, kde byly umístěny do rodin či provizorních táborů. Po ukončení 2. světové války se jich většina do Severního teritoria, kde bylo odebírání dětí znovu zahájeno, nevrátila. A již na počátku 50. let bylo v misiích vychovááno stejným způsobem jako dříve 360 dětí, což byla většina dětí, ne-li všechny, se smíšeným původem v Severním teritoriu.⁴³

Na rozdíl od Severního teritoria, Nový Jižní Wales reagoval (jako první ze států Australského svazu) na konsensus z roku 1937 přijetím nové legislativy již o tři roky později. ‘Rada pro ochranu Aboriginů’ byla přejmenována na ‘Radu pro péči o Aboriginy’ (‘Aborigines Welfare Board’), která již neměla stejné pravomoce pro odebírání dětí původním obyvatelům. Při odebírání musela Rada od této chvíle postupovat podle ‘Zákona o péči o děti’ z roku 1939 a u soudu prokázat, že dítě je zanedbávané či nezvládnutelné. Pokud však bylo dítě odebrané, stávalo se svěřencem Rady a předmětem ještě větší kontroly, aby bylo docíleno kýžené asimilace. Působily tak zde dva systémy pro péči o děti – jeden

---

⁴¹ „Zatímco ‘splývání’ byl v podstatě pasivní proces tlačení původních obyvatel do komunity obyvatel nepůvodních a odepírání jim jakékoli podpory, asimilace byla vysoce intenzivním procesem vyžadujícím stálý dohled nad životy lidí, souzených podle standardů nepůvodních obyvatel.“ Druhá část ‘Zprávy celostátního šetření o odlučování dětí Aboriginů a ostrovanů z Torresova průlivu od jejich rodin’ (‘The Report of the National Inquiry into the Separation of Aboriginal and Torres Strait Islander Children from Their Families’). In: www.austlii.edu.au/au/special/rsjproject/rsjlibrary/hreoc/stolen).

⁴² <http://www.aph.gov.au/library/pubs/rp/2000-01/01RP10.htm>

⁴³ Druhá část ‘Zprávy celostátního šetření o odlučování dětí Aboriginů a ostrovanů z Torresova průlivu od jejich rodin’ (‘The Report of the National Inquiry into the Separation of Aboriginal and Torres Strait Islander Children from Their Families’). In: www.austlii.edu.au/au/special/rsjproject/rsjlibrary/hreoc/stolen).

pro svěřence z řad Aboriginů pod kontrolou Rady a druhý pro ostatní Australany pod kontrolou ‘Ministerstva pro péči o děti‘ (‘Child Welfare Department‘).⁴⁴

Naprostou většinu všech svěřenců však nadále tvořily děti Aboriginů, a to díky tomu, že soudy používaly pojmy jako „zanedbávané“ či „nezvladatelné“ mnohem ochotněji než u jiných dětí. Synonymem pro zanedbání byla totiž chudoba a životní styl Aboriginů, který byl charakteristický častým cestováním na posvátná místa a za prací. Odůvodněním pro odebrání dítěte se tak staly nezaměstnanost či žádost o sociální podporu (ani ve chvíli, kdy jim byla podpora přiznána – viz kapitola 3.1. - ji tedy nemohli Aborigini bez jakýchkoli následků užívat). Cílem byla asimilace, a proto: „...*the main reason for removal of Aboriginal and Torres Strait Islander children from their families was not concern for a child's well-being. The majority of children were removed because they were Indigenous.*“⁴⁵

Roku 1951 došlo na třetí konferenci státních a federálních autorit v oblasti péče o původní obyvatele k rozhodnutí o utužení a rozšíření asimilační politiky ve všech státech Australského svazu a v Severním teritoriu. Tato konference, která byla řízena M.C. Hasluckem, ministrem právě zřízeného Ministerstva pro teritoria⁴⁶, určila jako další cílovou skupinu pro asimilaci i čistokrevné Aboriginy, kteří měli stejně jako míšenci podle rozhodnutí konference: „...*attain the same manner of living as other Australians ... enjoying the same responsibility, deserving the same customs and influenced by the same beliefs, hopes and loyalties as other Australians.*“⁴⁷ Úmyslem M.C. Haslucka bylo učinit ze Severního teritoria příklad hodný následování v důslednosti při aplikaci politiky asimilace, a proto bylo o dva roky později s velkou pompézností představeno nové ‘Nařízení o péči‘ (‘The Welfare Ordinance‘), které nahradilo to předchozí

---

⁴⁴ Druhá část ‘Zprávy celostátního šetření o odlučování dětí Aboriginů a ostrovanů z Torresova průlivu od jejich rodin‘ (‘The Report of the National Inquiry into the Separation of Aboriginal and Torres Strait Islander Children from Their Families‘. In: www.austlii.edu.au/au/special/rsjproject/rsjlibrary/hreoc/stolen).

⁴⁵ „...*hlavním důvodem pro odebrání dětí Aboriginů a ostrovanů z Torresova průlivu od rodin nebyl zájem o dobro dětí. Většina dětí byla odebrána, protože tyto děti byly dětmi původních obyvatel.*“ http://www.hreoc.gov.au/social_justice/stolen_children/faqs.html#top

⁴⁶ Toto ministerstvo bylo zřízeno ministerským předsedou R.G. Meziemem bezprostředně po mezinárodních potížích způsobených aférou okolo uvězněného Aborigina F. Waterse (ATTWOOD, Bain: *Rights for Aborigines*. Crows Nest, NSW: Allen and Undin, 2003, pg. 131 – 139).

⁴⁷ „...*dosáhnout stejného způsobu žití jako ostatní Australané...požívajíc stejné odpovědnosti, zasluhujíc si stejné zvyky a jsouc ovlivňováni stejnými přesvědčeními, nadějemi a oddanostmi jako ostatní Australané.*“

http://hsc.csu.edu.au/ab_studies/rights/global/social_justice_global/sjwelcome.policies.front.htm

z roku 1918. Toto nařízení se mělo podle M.C. Haslucka stát cestou eliminující diskriminaci a zajišťující Aboriginům v teritoriu stejná práva jako měli ostatní Australané.⁴⁸

V celém nařízení se ani jednou neobjevilo slovo „rasa“, zato zde byl poprvé použit pojem zcela nový – „svěřenec“ („ward“). Lidé, kteří se jimi poté stali (avšak možnost, aby se jím stal někdo jiný než Aborigin, byla vyloučena podmínkou, že svěřencem mohl být jen člověk bez volebního práva),⁴⁹ byli zbaveni základních práv týkajících se jejich osoby a majetku a zároveň s vyhlášením platnosti nařízení (v roce 1957) byl zveřejněn i seznam svěřenců, který obsahoval jména všech čistokrevných Aboriginů žijících v Severním teritoriu.⁵⁰

V letech následujících po konferenci docházelo ve všech státech ke značnému zvyšování počtu odebíraných dětí a to i v Novém Jižním Walesu, Jižní Austrálii a Viktorii, kde musel s odebráním dítěte souhlasit soud.⁵¹ Avšak již na počátku 60. let se ukázalo, že i přes tyto snahy k asimilaci Aboriginů kvůli diskriminaci, které museli čelit ze strany ostatních Australanů i vlád jednotlivých států a vlády federální, a kvůli neochotě vzdát se vlastního životního stylu a kultury, nedochází. Poté postupně i další státy (a Severní teritorium), přestože asimilace jako cíl zůstala, měnily své zákony týkající se péče o původní obyvatele nařizující souhlas soudu s odebráním dítěte a přenášející pravomoci k odebrání dítěte a jejich následnou péči na instituce, které měly do této chvíle na starosti děti ostatních Australanů. V roce 1954 se tak stalo v Západní Austrálii, v roce 1964 v Severním teritoriu a v roce 1965 pod tlakem federální vlády také v Queenslandu.⁵² V Novém Jižním Walesu došlo roku 1969 ke zrušení Rady pro

---

⁴⁸ ATTWOOD, Bain: *Rights for Aborigines*. Crows Nest, NSW: Allen and Undin, 2003, pg. 139.

⁴⁹ Volební právo v Severním teritoriu bylo Aboriginům explicitně odepráno roku 1922 a uděleno jim bylo až o čtyřicet let později spolu s volebním právem do federálního parlamentu, které od této chvíle již nebylo závislé na právu volit v jednotlivých státech, a bylo tak uděleno všem dospělým původním obyvatelům žijícím v Australském svazu (CHESTERMAN, John; GALLIGAN, Brian: *Citizens Without Rights: Aborigines and Australian Citizenship*. New York: Cambridge University Press, 1998, pg. 149, 162).

⁵⁰ ATTWOOD, Bain: *Rights for Aborigines*. Crows Nest, NSW: Allen and Undin, 2003, pg. 139.

⁵¹ V Jižní Austrálii byl souhlas soudu s odebráním dítěte vyžadován již od roku 1923 a ve Viktorii od roku 1957 (avšak až do roku 1969 neměli rodiče dítěte před soudem nárok na právního zástupce) (Druhá část 'Zprávy celostátního šetření o odlučování dětí Aboriginů a ostrovanů z Torresova průlivu od jejich rodin' ('The Report of the National Inquiry into the Separation of Aboriginal and Torres Strait Islander Children from Their Families'. In: www.austlii.edu.au/au/special/rsjproject/rsjlibrary/hreoc/stolen)).

⁵² Druhá část 'Zprávy celostátního šetření o odlučování dětí Aboriginů a ostrovanů z Torresova

péči o Aboriginy a přenesení péče o její svěřence na Ministerstvo pro péči o děti.

Děti Aboriginů byly tedy od tohoto roku ve všech státech a v Severním teritoriu odebírány a vychovávány stejnými institucemi jako ostatní děti, avšak jejich počet klesal jen pozvolna a také péče o ně byla nadále odlišná. Dětem bylo stále bráněno ve styku s rodiči, byla jim změněna jména, zakázáno mluvit vlastním jazykem a zajímat se o svůj původ. V Severním teritoriu bylo v roce 1967 téměř 18 % dětí Aboriginů ve vládní péči a 97 % všech dětí v pěstounské péči tvořili také Aborigini.⁵³

---

průlivu od jejich rodin' ('The Report of the National Inquiry into the Separation of Aboriginal and Torres Strait Islander Children from Their Families'. In: www.austlii.edu.au/au/special/rsjproject/rsjlibrary/hreoc/stolen).

⁵³ Druhá část 'Zprávy celostátního šetření o odlučování dětí Aboriginů a ostrovanů z Torresova průlivu od jejich rodin' ('The Report of the National Inquiry into the Separation of Aboriginal and Torres Strait Islander Children from Their Families'. In: www.austlii.edu.au/au/special/rsjproject/rsjlibrary/hreoc/stolen).

3. Změny v oblasti pravomocí federální vlády

3.1 Změny ve federální legislativě a tlak na přijetí větší odpovědnosti

Během 20. let, kdy se v australském tisku poprvé objevily reportáže popisující strádání Aboriginů v Severním teritoriu, Západní Austrálii a Queenslandu, se federální vláda dostala pod nátlak různých skupin Australanů zdůrazňujících lidská práva (humanitarian groups)⁵⁴, kteří do této chvíle o situaci Aboriginů neměli ponětí. Tyto skupiny začaly požadovat reformy a zásah federální vlády, avšak tlak přicházel i zevnitř federálního parlamentu (poslanec D. S. Jackson z Tasmánie volal po zřízení speciální komise), ze zahraničí (ministr vnitra a teritorií C. W. C. Marr obdržel dopis od Společnosti proti otroctví a na ochranu původních obyvatel (Anti-Slavery and Aborigines Protection Society) z Londýna) a také od samotných Aboriginů.⁵⁵

Jak ve svém článku uvádí T. R. Gurr, „*the first modern organizations formed to articulate Aboriginal interests were established in the 1920s and 1930s, the most prominent and enduring of which were established by acculturated part-Aborigines in the southeast: The Australian Aborigines' League ... and the Aborigines' Progressive Association...*“⁵⁶ Přestože členy těchto organizací, které reagovaly na stále restriktivnější zákony v jednotlivých státech, na horšící se podmínky v rezervacích, násilné odebírání dětí a odepírání sociálních dávek původním obyvatelům, byli téměř výlučně Aborigini, skupiny bílých Australanů či jednotlivci je podporovali. Jejich pravděpodobně největší akcí, která si také získala nejvíce pozornosti, se stala konference ‘Den truchlení’ (‘Day of Mourning’) konaná 26. ledna 1938 v Sydney ve stejný den jako 150. výročí osídlení Austrálie Evropany. Zástupci této konference vystoupili s požadavkem přijetí nové politiky, která by vedla k rovnosti Aboriginů v rámci australské společnosti a k plným občanským právům. Požadovali tedy mimo jiné změny ve federálních zákonech a federální kontrolu nad záležitostmi původních obyvatel.⁵⁷

---

⁵⁴ ATTWOOD, Bain: *Rights for Aborigines*. Crows Nest, NSW: Allen and Undin, 2003, pg. 114 – 116.

⁵⁵ <http://www.aph.gov.au/library/pubs/rp/2000-01/01RP10.htm>

⁵⁶ „*první moderní organizace utvořené pro artikulaci zájmů Aboriginů vznikaly ve 20. a 30. letech, a ty nejvíce prominentní a nejdéle trvající z nich byly založeny zkulturněnými částečnými Aboriginy na jihovýchodě: Australská Aboriginská Liga ... a Aboriginská Pokroková Asociace...*“ GURR, Ted R.: Outcomes of Public Protest Among Australia's Aborigines. In: *The American Behavioral Scientist*. Thousand Oaks: Jan/Feb 1983. Vol. 26.

⁵⁷ PETERSON, Nicolas; SANDERS, Will: *Citizenship and Indigenous Australians: Changing*

Prvním krůčkem ke změně, který ‘Dnu truchlení‘ předcházela, se stala výše zmíněná první konference státních a federálních autorit v oblasti péče o původní obyvatele konaná roku 1937 stanovující za cíl asimilaci a za prostředek k tomuto cíli zajištění stejných podmínek pro Aboriginy. Stejně jako tato konference, tak ani ‘nový úděl‘⁵⁸ představený ministrem vnitra J. McEwenem o dva roky později, však nepřinesly žádné velké změny v jednání s Aboriginy. Významným předělem v politice vůči původním obyvatelům se tak stala až 2. světová válka, která „...accelerated social changes and helped alter old attitudes...“⁵⁹ Federální vláda tak musela po jejím skončení čelit stále většímu tlaku jak ze strany Aboriginů, tak ostatních Australanů, a hlasy volající po změně v přístupu k původním obyvatelům zaznívaly častěji také z vlastních řad - od federálních poslanců.

Labouristická strana, která byla u moci od října 1941 až do roku 1949, provedla určité změny v legislativě již během války, avšak tyto dílčí úpravy, které byly provedeny v sociálních zákonech, pozici Aboriginů příliš nezlepšily. Roku 1941 byl přiznán příspěvek na děti těm Aboriginům, kteří nevedou potulný život, roku 1942 získali nárok na výplatu starobních a invalidních důchodů ti Aborigini, kterým tyto důchody nebyly vypláceny na úrovni státu či teritoria (avšak nejprve muselo být vyplácení důchodů ve všech konkrétních případech uznáno příslušnou autoritou jako rozumné), a stejné změny byly učiněny téhož roku také v rámci ‘Zákona o mateřské podpoře‘. Podpora při nezaměstnanosti a nemocenské dávky byly také od roku 1944 vypláceny pouze těm Aboriginům, kteří byli uznáni za dostatečně přizpůsobené většinové společnosti. Všechny tyto změny byly roku 1947 sloučeny v rámci ‘Zákona o sjednocení sociálních služeb‘⁶⁰ (‘The Social Services Consolidation Act‘), který stále ještě znemožňoval většině původních obyvatel pobírání invalidních a starobních důchodů, mateřské podpory, příspěvků na děti, podpory při nezaměstnanosti, nemocenských dávek a také vdovských

---

Conceptions and Possibilities. Cambridge and Melbourne: Cambridge University Press, 1998, pg. 10 -11.

⁵⁸ PETERSON, Nicolas; SANDERS, Will: *Citizenship and Indigenous Australians: Changing Conceptions and Possibilities*. Cambridge and Melbourne: Cambridge University Press, 1998, pg. 56 - 57.

⁵⁹ „... urychlila sociální změny a pomohla změnit staré

postoje...“ <http://www.aph.gov.au/library/pubs/rp/2000-01/01RP10.htm>

⁶⁰ Tento zákon vylučoval ze svých ustanovení, tedy z pobírání sociálních dávek, na základě rasy pouze Aboriginy. Ostatním národnostem, jako jsou Číňané, Indové, či původní obyvatelé ostrovů v Pacifiku (včetně Maorů z Nového Zélandu), byly již nároky na pobírání sociálních dávek uznány.

důchodů.⁶¹

Co se týče volebního práva do federálního parlamentu, první změna nastala roku 1943, kdy bylo toto právo přiznáno - po dobu trvání 2. světové války a v šesti měsících následujících po jejím ukončení - veškerému vojenskému personálu, tedy i Aboriginům, sloužícímu během války v zahraničí. O šest let později bylo volební právo na federální úrovni uděleno všem Aboriginům, kteří jsou držiteli tohoto práva na úrovni státu, ve kterém žijí, a také těm, kteří sloužili v armádě. Toto opatření však nadále ponechávalo naprostou většinu Aboriginů v Severním teritoriu, Západní Austrálii a Queenslandu, kde byli původní obyvatelé z účasti na volbách vyloučeni, bez volebního práva na úrovni federace.⁶²

Žádných změn se avšak za celou dobu labouristické vlády Aborigini nedočkali v oblasti platového ohodnocení a také podmínek zaměstnávání, které byly hlavně v Severním teritoriu velimi diskriminující. Situace se začala výrazněji zlepšovat až od 50. let, kdy liberální vláda v čele s R. G. Menziesem spustila novou vlnu asimilační politiky, a 60. léta se poté vyznačovala postupným odstraňováním diskriminačních opatření jak na úrovni jednotlivých států, tak na úrovni federace. Roku 1962 byl například přijat nový 'Federální volební zákon' ('The Commonwealth Electoral Act'), který přiznal právo volit do federálního parlamentu všem dospělým původním obyvatelům žijícím v Australském svazu nezávisle na tom, zda jsou držiteli volebního práva na úrovni vlastního státu. Od roku 1965, kdy jako poslední členský stát udělil Aboriginům volební právo Queensland (Západní Austrálie tak učinila roku 1962), tak mají všichni původní obyvatelé žijící v Australském svazu právo volit na všech úrovních.⁶³

Dalších změn se Aborigini dočkali také opět v oblasti sociálního zabezpečení, a to roku 1959, kdy byly veškeré příspěvky a důchody přiznány všem původním obyvatelům, kteří nežijí kočovným a primitivním způsobem života. Od roku 1966 mají na sociální zabezpečení právo i tito kočovní Aborigini.⁶⁴

Uskutečňování politiky stejných práv bylo však právě ve federaci spravovaném Severním teritoriu velmi pomalé a mimořádně nízké platové

---

⁶¹ CHESTERMAN, John; GALLIGAN, Brian: *Citizens Without Rights: Aborigines and Australian Citizenship*. New York: Cambridge University Press, 1998, pg. 117.

⁶² <http://www.atsia.gov.au/Facts/default.aspx>

⁶³ Tamtéž.

⁶⁴ <http://www.aph.gov.au/library/pubs/rp/2000-01/01RP10.htm>

ohodnocení a špatné podmínky pro dělníky z řad Aboriginů zůstávaly velmi dlouho naprosto nezměněné. Protesty zde konané, ale také sílící kritika veřejnosti vůči trvajícím diskriminačním jednáním s Aboriginy v jednotlivých státech, stále častěji vyvolávaly tlak na federální vládu, aby přijala širší odpovědnost za záležitosti původních obyvatel. Hlasy po revizi paragrafu 127, ale především paragrafu 51 australské ústavy, který znemožňoval federálnímu parlamentu přijímat zákony ve vztahu k Aboriginům, se začaly objevovat již velmi brzy po vzniku Australského svazu, avšak zpráva komise sestavené roku 1929 pro přezkoumání ústavy vyznívala v neprospěch jakékoli změny. Komise však byla ve svém rozhodnutí nejednotná a stejně tak i poslanci federálního parlamentu měli na tento problém různé názory. Obecně lze říci, že labourističtí poslanci podporovali jakékoli rozšíření federálních pravomocí a liberálové naopak nad jejich expanzí na úkor států vyjadřovali obavy.⁶⁵

Slovy Scotta Benneta: „*By the 1940s there was enough concern about this constitutional barrier for the Curtin Labor Government to include 'the people of the aboriginal race' in the list of fourteen powers that the Commonwealth sought to take over during the war.*“⁶⁶ Roku 1944 rozhodovali Australané v referendu o tomto rozšíření pravomocí federace na dobu pěti let, avšak z důvodu podmínky schválení buď všech 14 bodů - přičemž mnoho z nich bylo velmi kontroverzních - a nebo žádného z nich, bylo toto referendum neúspěšné.

Roku 1949, kdy byla sestavena nová koaliční vláda liberálů (Liberal Party) a agrárníků⁶⁷ (Country Party), snahy o rozšíření federálních pravomocí ustaly a odpovědí na požadavky přijetí širší odpovědnosti za záležitosti původních obyvatel se stal návrh zapojení států do kooperativních programů s federací. Tato širší spolupráce, kterou navrhl ministr M. C. Hasluck, měla spočívat v rozsáhlejší finanční pomoci ze strany federace a v častějších konzultacích, avšak praktické kroky a důsledky byly mizivé. Počátkem 60. let se však ke kritice australské veřejnosti stále častěji přidávaly také hlasy ze zahraničí a federální vláda tak musela čelit špatné pověsti Australského svazu. Kvůli diskriminační politice

⁶⁵ <http://www.aph.gov.au/library/pubs/rp/2000-01/01RP10.htm>

⁶⁶ „*Ve 40. letech zde byl pro Curtinovu labouristickou vládu dostatek zájmu ohledně této ústavní bariéry, aby tato vláda zahrnula 'lidi aboriginské rasy' do seznamu čtrnácti pravomocí, které Svaz usiloval převzít během války.*“ <http://www.abs.gov.au/Ausstats/abs@.nsf/46d1bc47ac9d0c7bca256c470025ff87/3d9011710bf9dd3dca256dea0005395a!OpenDocument>

⁶⁷ BLAINEY, Geoffrey: *Dějiny Austrálie*. Praha : Lidové noviny, 1999, st. 170.

členských států tak špatný obraz získávala federace jako celek.⁶⁸

Roku 1961 přijala opoziční labouristická strana za svůj cíl odstranění paragrafu 127 a také té části paragrafu 51 vylučující Aboriginy z federální legislativy z ústavy a požadovala vyhlášení referenda. Menziesova vláda však souhlasila pouze s odstraněním paragrafu 127. Vytváření zvláštních zákonů pro Aboriginy totiž nechápala na rozdíl od labouristů jako možnost odstranění všech znevýhodnění původních obyvatel, ale jako cestu špatným směrem, jelikož asimilační politika vlády (labouristický předseda A. A. Calwell často vyjadřoval své výhrady vůči této politice, která směřovala k absorpci Aboriginů do většinové společnosti a vymizení jejich rasy)⁶⁹ měla za cíl odstranění jakéhokoli právního rozlišování mezi Aboriginy a ostatními Australany. V listopadu 1965 proto ministerský předseda představil návrh ústavní změny odstraňující pouze paragraf vylučující Aboriginy ze sčítání lidu, a přestože návrh prošel oběma komorami, nebyl postoupen k referendu.

Čtrnáct měsíců po odchodu R. G. Menziese do důchodu (v lednu 1966) předložil jeho nástupce H. E. Holt nový návrh ústavní změny, který obsahoval odstranění paragrafu 127, ale i části paragrafu 51 vylučující Aboriginy z federální legislativy z ústavy. H. E. Holt poté vysvětlil, že vláda otázku paragrafu 51 přezkoumala a nechala se ovlivnit hluboce zakořeněnou, avšak mylnou představou, že jeho současné znění je diskriminující.⁷⁰

3.2 Referendum z roku 1967 a význam ústavních změn

Obě komory federálního parlamentu tento návrh jednomyslně schválily během krátké doby již v březnu 1967 a referendum, které každé změně australské ústavy předchází, bylo vypsáno na 27. května 1967⁷¹. V následné kampani vedoucí k referendu nebyla prakticky žádná opozice vůči vyškrtnutí paragrafu 127 a podpora vyškrtnutí části paragrafu 51 vylučující Aboriginy z federální legislativy

---

⁶⁸http://www.abs.gov.au/Ausstats/abs@.nsf/46d1bc47ac9d0c7bca256c470025ff87/3d9011710bf9d_d3dca256dea0005395a!OpenDocument

⁶⁹ <http://www.aph.gov.au/library/pubs/rp/2000-01/01RP10.htm>

⁷⁰ PETERSON, Nicolas; SANDERS, Will: *Citizenship and Indigenous Australians: Changing Conceptions and Possibilities*. Cambridge and Melbourne: Cambridge University Press, 1998, pg. 123 – 124.

⁷¹ Na stejné datum bylo vypsáno i jiné referendum (upravující počet federálních poslanců), které bylo mnohem kontroverznější, a které se také proto při hlasování nesetkalo se s většinovým souhlasem (<http://www.aph.gov.au/library/pubs/rp/2000-01/01RP10.htm>).

byla také velmi rozšířena. Proti se vyjadřovalo jen nepatrné množství jednotlivců (jejich argumentace se opírala o to, že státy jsou blíže potřebám původních obyvatel než mnohem vzdálenější parlament v Canbeře a že by tato ústavní změna byla nabouráváním práv států) a „*Those who favoured the deletion of the words did so for two main reasons: to enable the Commonwealth to take a positive action for the welfare of Aborigines throughout Australia and to make it plain to the rest of the world that Australia was not a racist country.*“⁷² Také hlavním argumentem vládní kampaně byl fakt, že vyobrazení Australského svazu ve světě nebylo kvůli situaci Aboriginů příliš pozitivní. Tento fakt a také silný tlak ze strany občanů byly jedinými důvody, kvůli kterým koaliční vláda ministerského předsedy H. E. Holta návrh na změnu ústavy v tomto znění podala.

Samotné referendum, které se tedy konalo 27. května ve všech státech⁷³ Australského svazu, skončilo také velmi jednoznačně, a to s celkovým výsledkem 90,77 % kladných odevzdaných hlasů (příloha č. 3) (otázka zněla, zdali souhlasí s navrhovanou ústavní změnou vypouštějící z ústavy zmínky o původních obyvatelích), což znamená největší podíl kladných hlasů ze všech referend o ústavní změně, které se v zemi kdy konaly. Záporné hlasování bylo nejsilnější ve třech státech s největší populací původních obyvatel (v Západní Austrálii hlasovalo proti 19,1 %, v Jižní Austrálii 13,7 % a v Queenslandu 10,8 %) a ve venkovských obvodech.⁷⁴

V průzkumu veřejného mínění se 22 % respondentů vyjádřilo v tom smyslu, že věří, že hlavním výsledkem referenda budou rovná práva pro Aboriginy, 14 % očekávalo zlepšení postavení původních obyvatel, mnoho voličů se mylně domnívalo, že referendum se týkalo volebního práva a nejvíce dotázaných věřilo, že hlavním výsledkem ústavní změny budou lepší příležitosti a kvalitnější podmínky pro Aboriginy. Také mnoho Aboriginů význam referenda nepochopilo, a jelikož se jejich myšlenky vždy upíraly na bydlení, zaměstnání a jiné

---

⁷² „*Ti, kteří podporovali vyškrtnutí těch slov, tak dělali ze dvou hlavních důvodů: umožnit Svazu provést pozitivní opatření pro blaho Aboriginů po celé Austrálii a učinit zbytku světa jasným, že Austrálie není rasistická země.*“ <http://www.aph.gov.au/library/pubs/bp/1996-97/97bp11.htm>, pg. 10.

⁷³ Obyvatelé Severního teritoria a Teritoria hlavního města neměli tou dobou právo v referendu hlasovat, a proto především obyvatelé Severního teritoria byli velmi rozhořčení, že se nemohou účastnit hlasování o jim tak blízké otázce, a uspořádali protestní pochod v Alice Springs (<http://www.aph.gov.au/library/pubs/bp/1996-97/97bp11.htm>, pg. 13.).

⁷⁴ <http://www.abs.gov.au/Ausstats/abs@.nsf/46d1bc47ac9d0c7bca256c470025ff87/3d9011710bf9d3dca256dea0005395a!OpenDocument>

každodenní problémy, neocenili ani jeho symbolický význam, který toto referendum nepochybně má. Pro mnoho z nich bylo jako známka občanství podstatnější právo na užívání alkoholu než právo na započítávání do celostátního censu.⁷⁵

Význam vyškrtnutí paragrafu 127 je jasný, ovšem okolo změny znění paragrafu 51 se utvořila řada mýtů, a je jí proto často připisován mnohem větší význam, než si zaslouží. Mnoho Australanů se domnívalo a stále domnívá, že referendum bylo přelomem - ukončilo právní diskriminaci, udělilo Aboriginům volební právo, zajistilo rovné platy a povolilo vůbec poprvé zapojení federální vlády do záležitostí původních obyvatel. Většina těchto událostí však roku 1967 předcházela (viz výše) a i následné rušení zákonů diskriminujících původní obyvatele (i na úrovni států) byl proces na referendu nezávislý.

Referendum neudělilo federální vládě výlučnou či výslovnou odpovědnost za záležitosti Aboriginů, ale pouze umožnilo určitou formu zapojení do této oblasti, za kterou byly až do této chvíle odpovědny výhradně jednotlivé státy. Způsob ani intenzita zapojení federální vlády tedy nebyly dány, a proto zůstalo na jednotlivých vládách, jak se ke svým novým pravomocím postaví. Jak ovšem poznamenává na obranu této události, která se udála v období velkých posunů v oblasti záležitostí původních obyvatel a stala se tak důležitým symbolem změny, John Gardiner-Garden: „*Though the technical and legal significance of the 1967 Referendum may be questioned, its symbolic significance cannot be, and it is this symbolic significance which gives the event a lasting practical significance.*“⁷⁶

---

⁷⁵ ATTWOOD, Bain: *Rights for Aborigines*. Crows Nest, NSW: Allen and Undin, 2003, pg. 176 – 178.

⁷⁶ „*Přestože technický a právní význam referenda z roku 1967 může být zpochybňován, jeho symbolický význam nemůže, a je to právě tento symbolický význam, který události dává trvajících skutečný smysl.*“ <http://www.aph.gov.au/library/pubs/bp/1996-97/97bp11.htm>, pg. 17.

4. Federální postoj k novým pravomocím a širší odpovědnosti

4.1 Integrace, sebeurčení a samospráva

Jelikož vláda H. E. Holta neměla v úmyslu hrát v záležitostech původních obyvatel větší roli (a zasahovat tak do pravomocí členských států) než vláda předchozí, měly ústavní změny na život Aboriginů jen nepatrný okamžitý dopad. Mezi Australany, původními či nepůvodními, však vznikla řada očekávání a mnoho z nich věřilo, že referendem byl dán federální vládě mandát pro větší a pozitivnější úlohu, který by měl být využit. Okamžitě po referendu volala Federální rada na podporu Aboriginů a ostrovanů z Torresova průlivu (Federal Council for the Advancement of Aboriginal and Torres Strait Islanders)⁷⁷ po přijetí několika kroků, které zahrnovaly například vytvoření národní politiky v oblasti záležitostí původních obyvatel, a tlak na vládu a její kritika se staly častým tématem také v médiích.⁷⁸ Vystaveny tomuto nátlaku začaly vlády liberálů (stále v koalici s agrárníky) postupně a velmi pomalu s rozšiřováním federální role.

Ještě roku 1967 zřídil ministerský předseda H. E. Holt Úřad pro záležitosti původních obyvatel (Office of Aboriginal Affairs), který měl jakožto poradní orgán za úkol zjistit nejnaléhavější potřeby Aboriginů, avšak tento úřad znamenal jen nepatrné zabývání se záležitostmi Aboriginů, a jejich životy tak nadále zůstávaly převážně v rukou států, které pokračovaly v postupné revizi a odstraňování restriktivní legislativy.⁷⁹

Na přelomu 60. a 70. let začali aktivisté z řad původních obyvatel stále více zdůrazňovat kromě rovných práv také specifická práva původních obyvatel a upozorňovat na odlišnost vlastní kultury a historie. Mezi tato specifická práva patří nárok původních obyvatel (native title – myšleno ve vztahu k půdě) a právo na sebeurčení (self-determination).⁸⁰ Navrácení půdy⁸¹ a politická autonomie se

⁷⁷ Tato rada, která vznikla roku 1957 jako první skutečně celostátní asociace původních obyvatel, hrála významnou roli v kampani vedoucí k referendu, kdy si získala podporu všech velkých politických stran a také médií (GURR, Ted R.: Outcomes of Public Protest Among Australia's Aborigines. In: *The American Behavioral Scientist*. Thousand Oaks: Jan/Feb 1983. Vol. 26.).

⁷⁸ ATTWOOD, Bain: *Rights for Aborigines*. Crows Nest, NSW: Allen and Undin, 2003, pg. 179.

⁷⁹ <http://www.aph.gov.au/library/pubs/bp/1996-97/97bp11.htm>, pg. 15.

⁸⁰ ALTMAN, Jon; AUSTIN-BROOS, Diane; BECKETT, Jeremy; COWLISHAW, Gillian; et al.: *ATSIC and Beyond: Anthropology, Advocacy and Bureaucracy*. In: *The Australian Journal of Anthropology*. Sydney: 2004. Vol. 15.

⁸¹ Politická kampaň za pozemková práva se vyvinula v 60. letech z protestních akcí kmenů

tak staly ústředními pojmy pro aktivisty z řad Aboriginů a jak poznamenává Damien Short: „*Since Australia, unlike Canada, North America, and New Zealand, had no history of treating with the indigenous population, political mobilization gradually began to focus on the necessity for a treaty or treaties.*“⁸² Prostřednictvím smlouvy by bylo možné opětovné získání půdy a politické autonomie pro všechny, kteří by byli schopni prokázat tradiční spojení s danou půdou.⁸³

Přestože Aborigini hledali rovnost v rámci Australské společnosti, nechtěli se stát prostřednictvím asimilace totožnými s ostatními Australany, ale naopak usilovali o garanci práva žít podle vlastních práv a v rámci vlastní kultury. Práva na půdu a sebeurčení se tak staly cílem a prostředkem k němu měla být smlouva.⁸⁴

Dlouhá řada koaličních vlád liberálů a agrárníků⁸⁵, kteří se stále drželi politiky asimilace pouze přejmenované na integraci však s něčím takovým nepočítala a první náznak většího porozumění přáním Aboriginů přišel až 25. ledna roku 1972 v osobě posledního liberálního ministerského předsedy W. McMahona, který vyjádřil své uznání kultury, jazyka a umění původních obyvatel jakožto žijících elementů v rámci rozmanité kultury australské společnosti. Navrhl také novou formu pronájmu nevyužívaného území po bývalých rezervacích v Severním teritoriu, což se však už s vřelým přijetím ze strany Aboriginů nesetkalo.⁸⁶

Aborigini, kteří nechápali, proč by měli platit za přístup na půdu, ke které je

---

Yirrkala a Gurindji, které žijí v Severním teritoriu. Tyto protesty si získaly i mezinárodní pozornost, odstartovaly požadavky mnoha dalších kmenů a spustily boj za práva Aboriginů jakožto původních obyvatel Austrálie. Podrobně se těmito protesty zabývá ve své knize B. Attwood (ATTWOOD, Bain: *Rights for Aborigines*. Crows Nest, NSW: Allen and Undin, 2003, pg. 221 – 237, 263 – 282).

⁸² „*Poněvadž Austrálie na rozdíl od Kanady, Severní Ameriky a Nového Zélandu nemá historii vyjednávání smluv s původními obyvateli, politická mobilizace se postupně začala zaměřovat na nezbytnou potřebu smlouvy či smluv.*“ SHORT, Damien: Reconciliation, Assimilation, and the Indigenous Peoples of Australia. In: *International Political Science Review/ Revue internationale de science pol.* Oct 2003; 24.

⁸³ SHORT, Damien: Reconciliation, Assimilation, and the Indigenous Peoples of Australia. In: *International Political Science Review/ Revue internationale de science pol.* Oct 2003; 24.

⁸⁴ BRADFIELD, Stuart: Citizenship, history and indigenous status in Australia: back to the future, or toward treaty? In: *Journal of Australian Studies*. St. Lucia: January 1, 2004. Vol. 80.

⁸⁵ Tato koalice byla u moci od roku 1948, kdy se ministerským předsedou stal liberál R. G. Menzies, až do roku 1972, kdy byl poslední liberální ministerský předseda W. McMahon nahrazen ve své funkci labouristou E. G. Whitlamem. Do té doby se v křesle ministerského předsedy Australského svazu vystřídali čtyři liberálové a jeden agrárník.

⁸⁶ PETERSON, Nicolas; SANDERS, Will: *Citizenship and Indigenous Australians: Changing Conceptions and Possibilities*. Cambridge and Melbourne: Cambridge University Press, 1998, pg. 18.

namísto ekonomických zájmů poutalo spíše vlastní náboženství a kultura a na kterou měli podle jejich názoru jakožto původní obyvatelé nárok (native title), byli rozhořeni rozhodnutím neuznat právo na půdu založené na základě historického a kulturního spojení. Následující den skupina aktivistů bojujících za specifická práva Aboriginů na protest proti tomuto přístupu postavila naproti budově federálního parlamentu v Canbeře stan a prohlásila jej za velvyslanectví Aboriginů.⁸⁷

Pozemková, ale i další specifická práva původních obyvatel se tak i díky stanové ambasádě stala v 70. letech dominantním tématem záležitostí původních obyvatel a Australská labouristická strana (Australian Labor Party), která dala ve své předvolební kampani problematice Aboriginů prioritu a která také v prosinci 1972 ve volbách do federálního parlamentu vyhrála, vzala tyto požadavky na navrácení půdy a řízení vlastních záležitostí na vědomí. Nový ministerský předseda G. Whitlam ukončil politiku asimilace a jako novou politiku vůči původním obyvatelům představil princip sebeurčení. Hlavním účelem této nové politiky mělo být navrácení Aboriginům práva na sebeurčení v ekonomických, sociálních i politických záležitostech a snaha federální vlády hrát významnější roli v záležitostech původních obyvatel se odrazila v několika jejích konkrétních krocích.⁸⁸

V roce 1973 byl federálním parlamentem přijat ‘Zákon o záležitostech původních obyvatel (ujednání se státy)’ (‘Aboriginal Affairs (Arrangements with the States Act’), který Australskému svazu umožnil převzetí hlavní odpovědnosti za politiku a programy vztahující se k Aboriginům⁸⁹, a „...since that time *Aboriginal Affairs has been an inescapable issue for Commonwealth Governments and the Parliament.*“⁹⁰

Dalšími kroky nové vlády a jejího předsedy, které s rozšířením role federace nezbytně souvisely, bylo povýšení Úřadu pro záležitosti původních obyvatel na ministerstvo (Department of Aboginal Affairs), ve kterém nepůsobili žádní

---

⁸⁷ GURR, Ted R.: Outcomes of Public Protest Among Australia's Aborigines. In: *The American Behavioral Scientist*. Thousand Oaks: Jan/Feb 1983. Vol. 26.

⁸⁸ Tamtéž.

⁸⁹ CHESTERMAN, John; GALLIGAN, Brian: *Citizens Without Rights: Aborigines and Australian Citizenship*. New York: Cambridge University Press, 1998, pg. 186 – 187.

⁹⁰ „...od té chvíle byly záležitosti původních obyvatel nevyhnutelnou problematikou pro svazové vlády a parlament.“ <http://www.aph.gov.au/library/pubs/rp/2000-01/01RP10.htm>

Aborigini a jež spravovalo finance přidělené pro tuto oblast, a vytvoření Národního Aboriginského poradního výboru (National Aboriginal Consultative Committee – NACC), který byl volen Aboriginy (stal se prvním federálním orgánem voleným Aboriginy a ostrovany z Torresova průlivu a měl tedy sloužit jako instrument jejich sebeurčení) a jehož úkolem bylo radit Ministerstvu pro záležitosti původních obyvatel.⁹¹ V rámci mnoha nových vládních programů, které si za cíl stavěly vylepšení životních podmínek Aboriginů v oblasti zdravotní, vzdělání, bydlení, zaměstnávání a vlastnictví půdy, byl zřízen například Výbor pro pozemkový fond původních obyvatel (Aboriginal Land Fund Commission, 1974), který měl Aboriginům pomáhat při koupi půdy, a také Aboriginské ubytovny s r.o. (Aboriginal Hostels Limited, 1973), společnost řízená federací, která dodnes poskytuje původním obyvatelům ubytování a zároveň je i zaměstnává.⁹²

Za vlády G. Whitlama byl federálním parlamentem přijat ‘Zákon o rasové diskriminaci’⁹³ (‘Racial Discrimination Act’), který sice nepřiznal Aboriginům žádná specifická práva, avšak na druhou stranu znamenal akceptaci názoru, že pouhé odstranění vylučující a diskriminační legislativy není k zajištění a podporování rovnosti a spravedlnosti dostačující.⁹⁴

Ministerský předseda také zřídil komisi, která měla za úkol připravit zprávu o možných způsobech převodu rezervací na území Severního teritoria pod kontrolu Aboriginů a jejíž závěry ohledně pozemkových práv měly být později rozšířeny i do všech členských států Australského svazu. Doporučení, která tato komise navrhla, byla poté promítnuta do návrhu nového zákona, jenž však již nebyl za vlády labouristů přijat. V listopadu 1975 odvolal guvernér J. Kerr G. Whitlama z funkce, dočasným ministerským předsedou jmenoval vůdce liberálů M. Fräsera a nařídil nové volby, ve kterých labouristé velmi ztratili, a k moci se tak opět dostala koalice liberálů a agrárníků.⁹⁵

---

⁹¹ CASTEJON, Vanessa: Aboriginal affairs: monologue or dialogue? In: *Journal of Australian Studies*. St. Lucia: September 1, 2002. Vol. 75.

⁹² <http://www.atsia.gov.au/Facts/default.aspx>

⁹³ Tento zákon byl legislativní odezvou na přijetí ‘Mezinárodní úmluvy o eliminaci všech forem rasové diskriminace’ Organizací spojených národů roku 1965. Australský svaz byl signatářskou zemí této úmluvy a roku 1975 ji australský federální parlament také ratifikoval (http://web.mit.edu/polisci/research/mnoblles/HR_and_official_apologies.pdf, pg. 5 – 6.).

⁹⁴ CHESTERMAN, John; GALLIGAN, Brian: *Citizens Without Rights: Aborigines and Australian Citizenship*. New York: Cambridge University Press, 1998, pg. 195 – 197.

⁹⁵ Vypsání nových voleb vyřešil guvernér J. Kerr patovou situací, kdy si labouristé udržovali

Již roku 1976 však byl přijat ‘Zákon o pozemkových právech Aboriginů (Severní teritorium)’ (‘Aboriginal Land Rights (Northern Territory) Act’), který se jen částečně odlišoval od původního návrhu labouristů. Tento zákon umožnil přenesení části území po bývalých rezervacích do přímého vlastnictví Aboriginů (v rámci Severního teritoria tak původní obyvatelé získali 258 000 čtverečních kilometrů půdy) a zavedl také mechanismus, podle kterého se mohli Aborigini dožadovat půdy na území bývalých rezervací, pokud byli schopni prokázat tradiční vazbu k dané půdě.⁹⁶

Koaliční vláda M. Fräsera poté ani v jiných záležitostech týkajících se Aboriginů příliš nevybočovala ze směru, který G. Whitlam nastavil, tedy ze směřování k programům vylepšujícím životní podmínky Aboriginů, k reprezentaci původních obyvatel v rámci poradních orgánů a k pozemkovým právům. Určitý odpor vůči stále sílícím snahám o autonomii a práva Aboriginů lze však u liberálů rozpoznat v zavržení termínu sebeurčení a používání termínu vlastního - samospráva (self-government). Tento termín však podle Vanessy Castejon vypovídal o praktické politice vůči Aboriginům mnohem více než termín používaný labouristy, jelikož sebeurčení znamená podle mezinárodní definice uplatňování vlastní svobodné politické volby, a kroky Whitlamovy i Fraserovy vlády vedly pouze k širšímu zabývání se záležitostmi původních obyvatel. Tyto vlády tak odpovídaly na požadavky na autonomii politickou integrací.⁹⁷

Národní Aboriginský poradní výbor, ve kterém vidělo Ministerstvo pro záležitosti původních obyvatel konkurenta, byl roku 1976 odstraněn a nahrazen Národní konferencí Aboriginů (National Aboriginal Conference – NAC), která se stala také pouze poradním orgánem a v mnohém se od NACC nelišila⁹⁸, a vládní postoj vůči přiznávání pozemkových práv Aboriginům za hranicemi Severního teritoria nebyl také příliš progresivní. Na státy Západní Austrálii, Queensland či Viktorii, které s pozemkovými právy původních obyvatel velmi váhaly, nebyl vyvíjen žádný nátlak, což se setkalo s kritikou nejen ze strany Aboriginů a

---

většinu už jen v Dolní sněmovně a obě sněmovny tak byly v rozporu (BLAINEY, Geoffrey: *Dějiny Austrálie*. Praha : Lidové noviny, 1999, st. 190.).

⁹⁶ CHESTERMAN, John; GALLIGAN, Brian: *Citizens Without Rights: Aborigines and Australian Citizenship*. New York: Cambridge University Press, 1998, pg. 200 – 201.

⁹⁷ CASTEJON, Vanessa: Aboriginal affairs: monologue or dialogue? In: *Journal of Australian Studies*. St. Lucia: September 1, 2002. Vol. 75.

⁹⁸ CHEW, Andrew; GREER, Susan: Contrasting world views on accounting Accountability and Aboriginal culture. In: *Accounting, Auditing & Accountability Journal*. Bradford: 1997. Vol. 10.

ostrovanů z Torresova průlivu, ale také ze strany opozičních labouristů.⁹⁹

Největším počinem Fraserovy vlády tak kromě přijetí ‘Zákona o pozemkových právech Aboriginů (Severní teritorium)’ zůstává program financování projektů v rámci komunit původních obyvatel, který zde zajišťuje práci jednotlivcům a zároveň umožňuje rozvoj celé komunity (Community Development Employment Projects). Tento projekt se setkal s velkým zájmem Aboriginů a díky 35 tisícům účastníků, kteří se na něm v polovině roku 2005 podíleli, tak patří mezi nejrozsáhlejší a nejdéle trvající federální programy ve vztahu k původním obyvatelům.¹⁰⁰

Výdaje federální vlády na programy pro původní obyvatele se tak i díky tomuto projektu zvýšily ze 173 miliónů AUD (poslední rozpočet labouristické vlády z roku 1975) na 203 miliónů AUD vynaložených na tyto programy z federálního rozpočtu v roce 1981.¹⁰¹

Po federálních volbách konaných v roce 1983 se k moci dostala po osmi letech v opozici Australská labouristická strana, a ve vládní rétorice se tak opět objevil termín sebeurčení. Když však Národní konference Aboriginů zahájila roku 1979 kampaň za uzavření smlouvy mezi původními obyvateli a Australským svazem, která by Aboriginům mimo jiné zajistila kompenzace za ztrátu a zničení tradičních území, uznání pozemkových práv a právo kontrolovat vlastní záležitosti a k tomuto účelu také vytvářet vlastní orgány¹⁰² (také velmi negativně reagovala na nedostatečná opatření nové vlády ve vztahu k pozemkovým právům), byl tento poradní orgán roku 1985 rozpuštěn jako neefektivní a během celých 80. let nebyla vytvořena žádná jiná vládní instituce volená původními obyvateli, která by jej nahradila.¹⁰³

Zhoršené vztahy s Aboriginy se vláda snažila napravit zesíleným důrazem na

---

⁹⁹ PETERSON, Nicolas; SANDERS, Will: *Citizenship and Indigenous Australians: Changing Conceptions and Possibilities*. Cambridge and Melbourne: Cambridge University Press, 1998, pg. 20.

¹⁰⁰ <http://www.atsia.gov.au/Facts/default.aspx>

¹⁰¹ GURR, Ted R.: Outcomes of Public Protest Among Australia's Aborigines. In: *The American Behavioral Scientist*. Thousand Oaks: Jan/Feb 1983. Vol. 26.

¹⁰² SHORT, Damien: Reconciliation, Assimilation, and the Indigenous Peoples of Australia. In: *International Political Science Review/ Revue internationale de science pol.* Oct 2003; 24.

¹⁰³ Na federální úrovni tak od roku 1984 neexistoval žádný Aboriginy volený orgán. Na úrovni regionální působily Aboriginy řízené pozemkové rady a na místní úrovni mělo mnoho komunit vlastní volené rady, jejichž aktivity byly doplněny mnoha orgány se specifickými funkcemi (zajišťující bydlení, zdravotní péči či právní služby) (GURR, Ted R.: Outcomes of Public Protest Among Australia's Aborigines. In: *The American Behavioral Scientist*. Thousand Oaks: Jan/Feb 1983. Vol. 26.).

rovná práva a příležitosti, což se projevilo například představením nové zaměstnanecké politiky (Aboriginal Employment Development Policy), která si za cíl stanovila dosažení rovnosti v zaměstnávání a stejných platů pro původní obyvatele do roku 2000. Další vládní iniciativou se stala komise sestavená v říjnu 1987, která měla za úkol přezkoumat vysoký počet úmrtí původních obyvatel ve vazbě a ve vězení (The Royal Commission into Aboriginal Deaths in Custody).¹⁰⁴

Tlak původních obyvatel na vládu, aby přijala jejich požadavek a uzavřela s nimi smlouvu, však neustával, a ministerský předseda B. Hawke proto na konci 80. let s příslibem smlouvy vystoupil. Poté byl však vlastní vládou přinucen k ústupu a příslib smlouvy (treaty) byl nahrazen příslibem dohody (agreement). Důvodem k preferenci tohoto pojmu ze strany australských politiků je fakt, že „...an agreement can be made between two groups in the same country while a treaty was said to imply a possible recognition of sovereignty, as it is supposed to be made on an equal footing.“¹⁰⁵

Jako určitá náhrada za smlouvu a reakce na požadavky na sebeurčení byly poté na počátku 90. let představeny dva nové orgány, které měly institucionalizovat a zplnomocnit hlas původních obyvatel. Uspokojit touhu po sebeurčení měla Komise Aboriginů a ostrovanů z Torresova průlivu (Aboriginal and Torres Strait Islander Commission - ATSIC) s kombinací reprezentativní a výkonné role a jako určitá forma smlouvy měl posloužit ‚dokument usmíření‘, o kterém se předpokládalo, že bude vyprodukován orgánem druhým - Radou pro usmíření Aboriginů (Council for Aboriginal Reconciliation - CAR).

ATSIC vznikla v březnu roku 1990 a měla se stát prvním skutečně reprezentativním orgánem Aboriginů v rámci australského politického systému a zároveň jakýmsi parlamentním oddělením s výkonnými pravomocemi odpovědným federálnímu parlamentu za útratu značných sum peněz v rámci programů na podporu původních obyvatel. Působila také jako poradní orgán Ministerstva pro záležitosti původních obyvatel, avšak nebyla jediným orgánem, skrze něhož toto ministerstvo poskytovalo finanční podporu komunitám

---

¹⁰⁴ Více o činnosti této komise a o pozici Aboriginů v trestně právním systému Australského svazu lze nalézt na internetových stránkách Komise pro lidská práva a rovné příležitosti (http://www.hreoc.gov.au/bth/text_versions/indig_social_justice/criminal_justice.html).

¹⁰⁵ „...dohoda může být uzavřena mezi dvěma skupinami v rámci jedné země, zatímco smlouva v sobě obsahuje předpoklad možného uznání suverenity, jelikož její uzavírání předpokládá rovné postavení.“ CASTEJON, Vanessa: Aboriginal affairs: monologue or dialogue? In: *Journal of Australian Studies*. St. Lucia: September 1, 2002. Vol. 75.

původních obyvatel. ATASIC spravovala necelou polovinu rozpočtu ministerstva a také způsob výběru komisařů radil tuto komisi spíše mezi vládní oddělení než mezi prostředky reprezentace Aboriginů. Regionální rady, které byly součástí ATASIC, byly voleny původními obyvateli a tyto rady poté volily 17 komisařů. Avšak další dva komisaři a také předseda ATASIC¹⁰⁶ a vedoucí výkonného oddělení, kterému byli odpovědni všichni zaměstnanci komise, byli jmenováni ministrem pro záležitosti původních obyvatel.¹⁰⁷

Rada pro usmíření Aboriginů byla vytvořena roku 1991 jako odpověď na jedno z doporučení výše zmíněné komise vyšetřující úmrtí původních obyvatel ve vazbě a vězení (tato komise učinila ve své závěrečné zprávě souvislost mezi současným znevýhodněním a špatnou situací Aboriginů a koloniálními praktikami a diskriminací v minulosti a kromě sebeurčení pro původní obyvatele doporučila také přiznání, formální omluvu a odčinění těchto křivd z minulosti)¹⁰⁸ a zároveň jako snaha umlčet volání Aboriginů po smlouvě.

Tato rada, která byla složena z 25 členů (Aboriginů a ostatních Australanů), měla podporovat proces usmíření mezi původními a nepůvodními Australany, jež spočívá v identifikaci minulých křivd a v následných snahách o jejich odčinění. Tento proces, který měl být symbolicky ukončen za deset let v roce stého výročí vzniku Australského svazu, se zaměřoval na problematiku vzdělání, zdraví, bydlení, práva a jiných relevantních záležitostí a jeho cílem bylo dosažení vzájemného respektu ve vztazích mezi Aboriginy a ostatními Australany a vytvoření společné identity.¹⁰⁹

Když na konci roku 1991 vystřídal B. Hawka v čele labouristické strany a také ve funkci ministerského předsedy P. Keating, pokračoval ve snaze vylepšit postavení Aboriginů v sociálních oblastech a k tomuto účelu také zřídil funkci komisaře pro sociální spravedlnost Aboriginů a ostrovanů z Torresova průlivu (Aboriginal and Torres Strait Islander Social Justice Commissioner) v rámci nezávislé statutární Komise pro lidská práva a rovné příležitosti (The Human

---

¹⁰⁶ Od roku 1999 byl předseda ATASIC volen komisaři.

¹⁰⁷ ALTMAN, Jon; AUSTIN-BROOS, Diane; BECKETT, Jeremy; COWLISHAW, Gillian; et al.: ATASIC and Beyond: Anthropology, Advocacy and Bureaucracy. In: *The Australian Journal of Anthropology*. Sydney: 2004. Vol. 15.

¹⁰⁸ PETERSON, Nicolas; SANDERS, Will: *Citizenship and Indigenous Australians: Changing Conceptions and Possibilities*. Cambridge and Melbourne: Cambridge University Press, 1998, pg. 181.

¹⁰⁹ SHORT, Damien: Reconciliation, Assimilation, and the Indigenous Peoples of Australia. In: *International Political Science Review/ Revue internationale de science pol.* Oct 2003; 24.

Rights and Equal Opportunity Commission).¹¹⁰ V červnu 1992 však došlo k události, která federální vládu po mnoha letech opět postavila přímo před otázku pozemkových práv, a vláda se tak ocitla v odlišné situaci než vlády předešlé.

Touto událostí se stalo kontroverzní rozhodnutí Nejvyššího soudu Australského svazu, který po osmi letech trvajícím sporu mezi Eddiem Mabo (původní obyvatel z ostrovů Murray) a queenslandskou vládou rozhodl ve prospěch původních obyvatel a ve svém rozsudku vyvrátil mýtus ‚země nikoho‘ (‚terra nullius‘). Nárok původních obyvatel na půdu (native title) tedy podle tohoto rozhodnutí nikdy nepřestal platit. Vládu ministerského předsedy P. Keatinga motivoval tento soudní výnos k přípravě zákona o pozemkových právech Aboriginů, který by byl platný na celém území Australského svazu, a ‚Zákon o nároku původních obyvatel‘ (‚Native Title Act‘) byl přijat roku 1993.¹¹¹

‚Zákon o nároku původních obyvatel‘ uznal nárok Aboriginů jakožto součást zvykového práva, ale omezil jej pouze na původní obyvatele, kteří na daném území stále ještě žijí a jsou tedy schopni prokázat tradiční spojení s touto půdou, a na situace, kdy od příjezdu prvních Evropanů nebyl ve vztahu k dané půdě učiněn žádný zákonný krok, který by nárok původních obyvatel zrušil (prodaná či pronajatá půda). Avšak i přes svůj omezený rozsah znamenal tento zákon významný krok vpřed směrem ke specifickým právům původních obyvatel.¹¹²

4.2 Praktické usmíření a řazení záležitostí původních obyvatel do hlavního proudu

Když však ve federálních volbách v březnu 1996 labouristé svou pozici neobhájili a moci se ujala opět koalice tvořená Liberální a Národní stranou (National Party, dříve známá jako Country Party) v čele s liberálem J. Howardem, která vládne v Australském svazu dodnes, nastal ve vládním postoji vůči původním obyvatelům obrat. Po období relativních pokroků v přiznávání sebeurčení a pozemkových práv Aboriginům se tak tento proces zastavil a záležitosti původních obyvatel začaly být postupně řazeny do hlavního proudu australské politiky.

---

¹¹⁰ www.hreoc.gov.au

¹¹¹ CHESTERMAN, John; GALLIGAN, Brian: *Citizens Without Rights: Aborigines and Australian Citizenship*. New York: Cambridge University Press, 1998, pg. 206 – 208.

¹¹² Tamtéž.

Ještě jako vůdce opozice se J. Howard postavil roku 1989 proti založení ATSIC jím chápané jako separátní parlament Aboriginů, který povede k rozbití jednoty Australského lidu, a v roce 1993 hlasitě oponoval přijetí 'Zákona o nároku původních obyvatel'. Také vůči labouristickému pojetí procesu usmíření se krátce po nástupu do funkce ohradil a v rámci vztahů federální vlády s Aboriginy představil nové pojmy a postoje. Usmíření se stalo praktickým (practical reconciliation) a namísto snahy o odčinění křivd z minulosti a symbolického usmíření se tento proces začal zaměřovat na dosažení statistické rovnosti, tedy vyrovnávání rozdílů mezi Aboriginy a ostatními Australany v oblastech jako je zdravotnictví, bydlení, vzdělání a zaměstnanost.¹¹³

Také vládní postoj ke smlouvě, k sebeurčení Aboriginů a k právu Aboriginů na půdu se velmi změnil. Předchozí vlády i přes svůj negativní postoj ke smlouvě uznávaly kulturní odlišnost Aboriginů, existenci specifických práv i potřebu vlastní reprezentace, avšak současná vládní koalice odmítla chápání původních obyvatel jakožto odlišné politické entity (či entit) s právem na sebeurčení a už od samého počátku své vlády se snažila přesunout záležitosti původních obyvatel do hlavního proudu australské politiky (mainstreaming). Idea jednoho národa se stala dominantním postojem, který je dnes mnohými kritizován jako návrat k asimilační politice.¹¹⁴

Poté, co australský Nejvyšší soud roku 1996 rozhodl v kauze Wik, že nárok původních obyvatel na půdu může existovat společně s pasteveckými nájmý¹¹⁵, připravil ministerský předseda J. Howard návrh, který měl uklidnit protesty pasteveckých společností. Tento návrh, který roku 1998 posloužil jako základní nárys změny 'Zákona o nároku původních obyvatel', omezil nároky Aboriginů na půdu pronajatou pastevcem a také na půdu, na kterou měli Aborigini nárok podle původního znění zákona.¹¹⁶ Dalším krokem vypovídajícím o postoji federální vlády vůči specifickým právům původních obyvatel bylo odmítnutí závěrečné

---

¹¹³ ALTMAN, Jon; AUSTIN-BROOS, Diane; BECKETT, Jeremy; COWLISHAW, Gillian; et al.: ATSIC and Beyond: Anthropology, Advocacy and Bureaucracy. In: *The Australian Journal of Anthropology*. Sydney: 2004. Vol. 15.

¹¹⁴ BRADFIELD, Stuart: Citizenship, history and indigenous status in Australia: back to the future, or toward treaty? In: *Journal of Australian Studies*. St. Lucia: January 1, 2004. Vol. 80.

¹¹⁵ Nárok původních obyvatel na tuto půdu neznamenal ukončení smluv s pasteveckými společnostmi, ale pouhé umožnění vstupu Aboriginů na tuto půdu za účelem provádění tradičních obřadů a návštěvy posvátných míst.

¹¹⁶ SHORT, Damien: Reconciliation, Assimilation, and the Indigenous Peoples of Australia. In: *International Political Science Review/ Revue internationale de science pol.* Oct 2003; 24.

zprávy Rady pro usmíření Aboriginů v roce 2000, ve které bylo mimo jiné doporučeno, aby byly uzavřeny dohody či smlouvy (týkající se půdy či chránící politickou, právní, kulturní a hospodářskou pozici Aboriginů) mezi původními obyvateli, vládami členských států a vládou federální. Oficiální usmiřovací proces, který byl zahájen k odpoutání pozornosti původních obyvatel od smlouvy, byl tedy ukončen konstatováním pověřeného orgánu, že smlouva je nezbytná.¹¹⁷

Proces usmíření však ukončením funkčního období Rady neskončil a je nadále podporován nezávislou neziskovou organizací Reconciliation Australia, která byla založena Radou pro usmíření Aboriginů v roce 2000.¹¹⁸

O rok později došlo ke sloučení Ministerstva pro záležitosti původních obyvatel s Ministerstvem pro imigraci a multikulturní záležitosti (Department of Immigration and Multicultural Affairs) a od roku 2003 byla postupně odstraňována Komise Aboriginů a ostrovanů z Torresova průlivu. Nejprve jí byla odejmuta výkonná pravomoc přenesením této role na nově vzniklou agenturu ATSI (Služby pro Aboriginy a ostrovany z Torresova průlivu, Aboriginal and Torres Strait Islander Services) a v dubnu roku 2004 byla ATSI odstraněna i jako reprezentativní orgán původních obyvatel. ATSI spravovala programy a služby zrušené komise ještě po dobu dvou měsíců a 1. července 2004 byly všechny tyto programy převedeny na jednotlivá federální ministerstva¹¹⁹.

Poté byl v rámci Ministerstva pro imigraci a multikulturní a domorodé záležitosti (Department of Immigration and Multicultural and Indigenous Affairs) zřízen Úřad pro koordinaci politiky vůči původním obyvatelům (Office of Indigenous Policy Coordination – OIPC), který byl pověřen koordinací služeb a programů na federální úrovni, přičemž na regionální úrovni byly Regionální rady ATSI nahrazeny Koordinačními centry pro původní obyvatele (Indigenous Coordination Centres - ICCs).¹²⁰

V listopadu 2004 byl vytvořen nový poradní orgán s názvem Národní rada původních obyvatel (National Indigenous Council - NIC), jehož členy jsou

---

¹¹⁷ CASTEJON, Vanessa: Aboriginal affairs: monologue or dialogue? In: *Journal of Australian Studies*. St. Lucia: September 1, 2002. Vol. 75.

¹¹⁸ www.reconciliationaustralia.org

¹¹⁹ Seznam odpovědných ministerstev a programů a služeb, které poskytují pro původní obyvatele je dostupný na internetových stránkách Úřadu pro koordinaci politiky vůči původním obyvatelům (http://www.oipc.gov.au/About_OIPC/Indigenous_Affairs_Arrangements/default.asp).

¹²⁰ <http://www.oipc.gov.au/>

Aborigini jmenovaní ministerským předsedou a jehož administrativa je řízena OIPC¹²¹, a posledním krokem federální vlády bylo přenesení působnosti OIPC z Ministerstva pro imigraci a multikulturní a domorodé záležitosti na Ministerstvo pro rodiny a obecní služby (Department of Families and Community Services) a k přejmenování tohoto ministerstva na Ministerstvo pro rodiny, obecní služby a záležitosti původních obyvatel (Department of Families, Community Services and Indigenous Affairs), k čemuž došlo 27. ledna 2006.¹²²

Rozpuštění ATSIC tedy neznamenalo ukončení jejích programů, ale pouze jejich přenesení pod správu jednotlivých ministerstev, a jiné specifické orgány se zaměřením na problematiku Aboriginů zrušeny nebyly (například výše zmíněné Aboriginské ubytovny s r.o., komisař pro sociální spravedlnost Aboriginů a ostrovanů z Torresova průlivu a také jiné orgány vzniklé pod stejným zákonem jako ATSIC¹²³ - Indigenous Business Australia, Regionální úřad Torresova průlivu (Torres Strait Regional Authority – TSRA) a Pozemkové sdružení původních obyvatel (Indigenous Land Corporation))¹²⁴. Vláda navíc učinila mnohá opatření, jejichž cílem je zintenzivnění přímé spolupráce s komunitami původních obyvatel a zjednodušení komunikace mezi federální a lokální úrovní¹²⁵ a také v rámci federálního rozpočtu na rok 2006 bylo věnováno rekordních 3 144 miliard AUD na programy týkající se Aboriginů¹²⁶.

Problematickým a také velmi kritizovaným byl však fakt, že ATSIC nebyla nahrazena jakožto reprezentativní orgán původních obyvatel, díky němuž byli Aborigini schopni širší kontroly vlastních záležitostí.¹²⁷ Tato komise byla mnohými kritizována jako nedostatečně efektivní, a dokonce sami původní obyvatelé nebyli s její činností spokojeni (nevíce kritiky z jejich strany si vysloužil způsob volby komisařů, avšak Aborigini od vlády očekávali krok kupředu a ne zpět). Také labouristé, kteří ATSIC v roce 1990 zřídili, souhlasili roku 2003 s jejím rozpuštěním, na rozdíl od koaliční vlády však prosazovali

---

¹²¹ <http://www.oipc.gov.au/>

¹²² <http://www.facs.gov.au/>

¹²³ 'The Aboriginal and Torres Strait Islander Act 1989'.

¹²⁴ <http://www.atsia.gov.au/Facts/default.aspx>

¹²⁵ http://www.oipc.gov.au/About_OIPC/Indigenous_Affairs_Arrangements/default.asp

¹²⁶ <http://www.atsia.gov.au/Facts/default.aspx>

¹²⁷ Kritiku si vláda vysloužila například ze strany akademiků J. Altmana, G. Cowlshawové a B. Morrise (ALTMAN, Jon; AUSTIN-BROOS, Diane; BECKETT, Jeremy; COWLISHAW, Gillian; et al.: ATSIC and Beyond: Anthropology, Advocacy and Bureaucracy. In: *The Australian Journal of Anthropology*. Sydney: 2004. Vol. 15.).

vytvoření určité náhrady, kterou se měl stát Aboriginy volený orgán provádějící nezávislý průzkum, poradenství státnímu i soukromému sektoru a monitoring výsledků vládní politiky.¹²⁸

Vládní rozhodnutí zrušit ATSIC odporovalo také doporučením revizní poroty, která byla roku 2002 jmenována vládou, aby provedla revizi rolí a funkcí komise. Tato porota se vyslovila proti zrušení ATSIC a doporučila výrazné změny, mezi které patřilo přehodnocení způsobu dosazování komisařů, větší podpora regionálního plánování a vyřešení dichotomní role komise (reprezentativní a exekutivní).¹²⁹ Vláda ministerského předsedy J. Howarda však na tato doporučení nedbala, Komisi Aboriginů a ostrovanů z Torresova průlivu rozpustila a ukončila tak období, kdy v rámci australského politického systému působil na federální úrovni původními obyvateli volený orgán, který kromě funkce reprezentativní zastával též funkci výkonnou. A přestože ATSIC ani zdaleka nenaplňovala představy původních obyvatel o autonomii a sebeurčení, znamenala pro Aboriginy větší kontrolu jejich vlastních záležitostí.

---

¹²⁸ ALTMAN, Jon; AUSTIN-BROOS, Diane; BECKETT, Jeremy; COWLISHAW, Gillian; et al.: *ATSIC and Beyond: Anthropology, Advocacy and Bureaucracy*. In: *The Australian Journal of Anthropology*. Sydney: 2004. Vol. 15.

¹²⁹ Tamtéž.

5. Problematika „Stolen Generations“ a přístup federálních vlád

Když byla roku 1967 změněna ústava Australského svazu a federální vládě byla tak dána pravomoc zasahovat do záležitostí původních obyvatel i na úrovni jednotlivých států a v oblastech, o kterých předtím rozhodovaly pouze státy (školství, zdravotnictví, doprava) (viz kapitola 3.2.), byly již podmínky pro odebrání dětí původních obyvatel a také instituce k tomu určené téměř ve všech státech totožné s těmi pro odebrání dětí ostatních Australanů (viz kapitola 2.3.). Od asimilační politiky bylo formálně upuštěno, avšak skutečný obrat v politice federace nastal až roku 1972 s příchodem labouristické vlády a jejího předsedy G. Whitlama.

Labouristická vláda představila novou politiku vůči původním obyvatelům - politiku sebeurčení – a začala Aboriginům poskytovat finanční prostředky, aby byli schopni stále velmi častému odebrání dětí čelit. V 70. letech vznikaly také první společnosti obstarávající právní a poradenské služby pro původní obyvatele, které zastupovaly rodiče a jejich děti u soudu, a zasadily se tak o okamžité snížení počtu odebraných dětí.¹³⁰

Roku 1976 se však ukázalo, že přestože počet odebíraných dětí Aboriginů postupně klesal, zacházení s těmi, které odebrány byly, se o mnoho nelišilo od toho dřívějšího. Děti byly umísťovány výhradně do bělošských adoptivních rodin a i ve státních institucích byly nadále vychovávány jako děti ostatních Australanů, čímž docházelo k jejich odcizení se vlastní kultuře a životnímu stylu, a tato praxe byla tedy „...*inconsistent with the policy of self-determination and harmful to the Indigenous children concerned.*“¹³¹ Během 80. let proto postupně docházelo k přehodnocování způsobů umísťování dětí odebraných z rodin Aboriginů a z iniciativy jednotlivců (z řad Aboriginů, jichž se praktiky odsunu dětí nějak dotkly) začaly také vznikat agentury zabývající se hledáním rodinných příslušníků

---

¹³⁰ Druhá část ‘Zprávy celostátního šetření o odlučování dětí Aboriginů a ostrovanů z Torresova průlivu od jejich rodin’ (‘The Report of the National Inquiry into the Separation of Aboriginal and Torres Strait Islander Children from Their Families’. In: www.austlii.edu.au/au/special/rsjproject/rsjlibrary/hreoc/stolen).

¹³¹ „...*neslučitelná s politikou sebeurčení a zhoubná pro děti původních obyvatel, kterých se týkala.*“ Druhá část ‘Zprávy celostátního šetření o odlučování dětí Aboriginů a ostrovanů z Torresova průlivu od jejich rodin’ (‘The Report of the National Inquiry into the Separation of Aboriginal and Torres Strait Islander Children from Their Families’. In: www.austlii.edu.au/au/special/rsjproject/rsjlibrary/hreoc/stolen).

a sjednocováním rozdělených rodin (family tracing and reunion services).¹³²

Tyto agentury, které bývají souhrnně nazývány Link-Up (podle názvu nejstarší z nich), prosazovaly od poloviny 80. let společně s dalšími organizacemi zaměřujícími se na problematiku péče o děti původních obyvatel zřízení celostátní vyšetřovací komise, jež by shromáždila podrobné informace o dřívějších praktikách a rozhodla, co musí být uděláno k odškodnění poškozených.¹³³ Na bývalé praktiky v oblasti péče o děti Aboriginů a jejich důsledky však ve větším měřítku upozornila až výše zmíněná komise vyšetřující úmrtí původních obyvatel ve vazbě a vězení (viz kapitola 4.1.), na jejíž doporučení započala federální vláda a v menší míře později také vlády jednotlivých členských států Australského svazu roku 1991 s financováním Link-Up agentur¹³⁴, a první polovina 90. let tak probíhala ve znamení vzrůstajícího zájmu o tuto problematiku a stále silnějších apelů původních obyvatel na sestavení vyšetřovací komise.

5.1 P. J. Keating – celostátní šetření

Australská federální vláda sestavená v letech 1983 až 1996 vždy labouristy uznala historii nucených odvodů dětí Aboriginů a jejich neblahé důsledky teprve počátkem 90. let, kdy ještě za ministerského předsedy B. Hawka začala s financováním Link-Up agentur a kdy také odstartovala proces usmíření. Následně došlo roku 1992 k vyjádření lítosti ze strany ministerského předsedy P. J. Keatinga, který ve svém proslovu v sydneyjském předměstí Redfern¹³⁵ zdůraznil, že je nutné si uvědomit zdroj současných problémů původních obyvatel, jež se skrývá již v samotném příchodu osadníků z Evropy a dále pak v jejich zacházení s Aboriginy. P. J. Keating zmínil zanesení nemocí a alkoholu mezi původní obyvatele, vyhánění z půdy, zničení tradičního života a také odnímání dětí

---

¹³² Pátá část 'Zprávy celostátního šetření o odlučování dětí Aboriginů a ostrovanů z Torresova průlivu od jejich rodin' ('The Report of the National Inquiry into the Separation of Aboriginal and Torres Strait Islander Children from Their Families'. In: www.austlii.edu.au/au/special/rsjproject/rsjlibrary/hreoc/stolen).

¹³³ BUTI, Antonio: Unfinished Business: The Australian Stolen Generations. In: *Murdoch University Electronic Journal of Law*. Perth: December 2000. Vol. 7, Num. 4.

¹³⁴ Pátá část 'Zprávy celostátního šetření o odlučování dětí Aboriginů a ostrovanů z Torresova průlivu od jejich rodin' ('The Report of the National Inquiry into the Separation of Aboriginal and Torres Strait Islander Children from Their Families'. In: www.austlii.edu.au/au/special/rsjproject/rsjlibrary/hreoc/stolen).

¹³⁵ Předměstí Redfern a především jeho čtvrt' The Block je chudinskou čtvrtí, ve které žije rozsáhlá populace původních obyvatel (Slum v olympijské metropoli Sydney připomíná život domorodců; in: ČTK, 5. VI. 2000.).

matkám.¹³⁶

V srpnu 1995 ministerský předseda nakonec vyhověl stupňujícím se požadavkům ze strany původních obyvatel a pověřil ministra spravedlnosti M. Lavarche sestavením vyšetřovací komise. M. Lavarch tento úkol přenechal Komisi pro lidská práva a rovné příležitosti, která speciální komisi sestavila a zavázala se podat federální vládě zprávu do prosince 1996, což se později ukázalo být nereálným, a termín byl proto posunut na konec března 1997.¹³⁷

Komise byla vládou požádána, aby vysledovala a vystopovala bývalé zákony a praktiky, které měly za následek separaci dětí původních obyvatel od jejich rodin, aby zjistila případnou potřebu změny současných zákonů ve vztahu k Aboriginům postiženým bývalými praktikami, navrhla relevantní principy určení oprávněnosti poškozených k získání kompenzací a prostudovala současné zákony vztahující se k umístování a péči o původní obyvatele a případné změny navrhla tak, aby byl podporován princip sebeurčení Aboriginů.¹³⁸

5.2 J. W. Howard – závěry, doporučení a reakce vlády

Ačkoli komise byla těmito úkoly pověřena labouristickou vládou ministerského předsedy P. J. Keatinga, její závěry a doporučení byly předloženy již vládě nové, sestavené z Liberální a Národní strany pod vedením J. Howarda. ‘Zpráva celostátního šetření o odlučování dětí Aboriginů a ostrovanů z Torresova průlivu od jejich rodin‘ (‘The Report of the National Inquiry into the Separation of Aboriginal and Torres Strait Islander Children from Their Families‘), která byla v květnu 1997 představena ve federálním parlamentu, hodnotila politiku odebírání dětí původních obyvatel, která probíhala od druhé poloviny 19. století až do konce 60. let století 20., jakožto diskriminační, výrazně porušující lidská práva a odporující mezinárodním závazkům k zamezování rasové diskriminace a

---

¹³⁶ PETERSON, Nicolas; SANDERS, Will: *Citizenship and Indigenous Australians: Changing Conceptions and Possibilities*. Cambridge and Melbourne: Cambridge University Press, 1998, pg. 182.

¹³⁷ Druhá část ‘Zprávy celostátního šetření o odlučování dětí Aboriginů a ostrovanů z Torresova průlivu od jejich rodin‘ (‘The Report of the National Inquiry into the Separation of Aboriginal and Torres Strait Islander Children from Their Families‘. In: www.austlii.edu.au/au/special/rsjproject/rsjlibrary/hreoc/stolen).

¹³⁸ YOUNG, Simon: *The Long Way Home: Reparation for the Removal of Aboriginal Children*. In: *University of Queensland Law Journal*. St. Lucia: 1998. Vol. 20.

genocidy.¹³⁹

Počet odebraných dětí nebylo možné přesně stanovit, avšak komise mohla s jistotou ve své zprávě uvést, že vlastní rodinu a identitu bylo nuceno opustit něco mezi jedním dítětem ze třech a jedním dítětem z deseti a to mezi lety 1910 a 1970.¹⁴⁰ Zpráva také obsahovala celkem 54 doporučení, která pokryla všechny prvky odškodnění. Těmito prvky bylo mimo jiné uznání pravdy a omluva autorit na úrovni států a federace, zakládání center podporujících jazyky a kulturu původních obyvatel, financování Link-Up agentur, poskytování prostředků ke shromažďování výpovědí postižených Aboriginů, učinění kroků vedoucích k podpoře rodin původních obyvatel, zahrnutí mezinárodní úmluvy o genocidě do domácího práva a přiznání finanční náhrady postiženým.¹⁴¹

Ve své oficiální reakci na závěrečnou zprávu ministr pro záležitosti Aboriginů a ostrovanů z Torresova průlivu J. Herron v prosinci 1997 uvedl: „*The government has always said that our response to the Report would be practical and realistic. That it would address the problems of today that result from the actions of the past.*“¹⁴² Vláda se proto zavázala, že během čtyř let poskytne celkem 63 milionů AUD, a to primárně na rozšíření sítě regionálních center poskytujících profesionální poradenské služby a asistenci, na financování a zakládání nových Link-Up agentur, na programy podporující jazyky a kulturu původních obyvatel a také na projekt ústního vypravování příběhů postiženými Aboriginy, který byl svěřen Národní knihovně Australského svazu.¹⁴³

Přestože tímto vláda učinila několik pozitivních kroků, nepřijala všechna doporučení bez výhrad, a některá dokonce naprosto odmítla. Změněn byl například projekt vypravování příběhů, který měl podle doporučení komise spočívat v archivu příběhů Aboriginů spravovaném určitou organizací původních obyvatel, avšak podle instrukcí vlády byl tento archiv zřízen v rámci Národní knihovny a kromě příběhů původních obyvatel soustřeďuje i pohled z perspektivy

---

¹³⁹ BUTI, Antonio: Unfinished Business: The Australian Stolen Generations. In: *Murdoch University Electronic Journal of Law*. Perth: December 2000. Vol. 7, Num. 4.

¹⁴⁰ YOUNG, Simon: The Long Way Home: Reparation for the Removal of Aboriginal Children. In: *University of Queensland Law Journal*. St. Lucia: 1998. Vol. 20.

¹⁴¹ BUTI, Antonio: Unfinished Business: The Australian Stolen Generations. In: *Murdoch University Electronic Journal of Law*. Perth: December 2000. Vol. 7, Num. 4.

¹⁴² „Tato vláda vždy říkala, že naše reakce na zprávu bude praktická a realistická. Že se bude zaměřovat na dnešní problémy, které vyplývají z jednání v minulosti.“ <http://www.atsia.gov.au/Media/Reports/PDF/bth.pdf>

¹⁴³ <http://www.atsia.gov.au/Media/Reports/PDF/bth.pdf>

bílých Australanů v minulosti zapojených do odebírání dětí a jejich následného vychovávání.¹⁴⁴ Naprosto vyloučena byla možnost vyplacení finančních kompenzací.¹⁴⁵ Vláda také neuznala, že křivdy konané na původních obyvatelích byly hrubým porušováním lidských práv, odmítla zahrnout úmluvu o genocidě do domácího práva (teze o genocidě byla vládou ostře napadena) a odmítnut byl i požadavek oficiální omluvy (viz kapitola 5.3.).¹⁴⁶

Postoj současné federální vlády k problematice „ukradených generací“ tak naprosto odpovídá vládnímu směřování v celé oblasti záležitostí původních obyvatel. J. Howard, který se zaměřil na praktickou stránku usmíření mezi Aboriginy a ostatními Australany, odmítá symbolická gesta a rozdílné, či dokonce privilegované zacházení s původními obyvateli a veškeré své kroky ve vztahu k Aboriginům směřuje k vylepšení jejich sociálního statutu. Ministerský předseda, který nesouhlasí s pohledem na australské dějiny jako na dějiny vykořisťování a diskriminace původních obyvatel, napadl termín „ukradené generace“ argumentuje, že odebráno bylo pouze 10 % dětí, přičemž některé z nich z normálních důvodů.¹⁴⁷ Na obranu minulých praktik také uvedl, že s dětmi Aboriginů nebylo zacházeno o mnoho hůře než s dětmi ostatních Australanů a že základním motivem odebírání dětí bylo jejich blaho, čehož bylo často i docíleno.¹⁴⁸

5.3 Role oficiální omluvy státních činitelů v procesu usmíření

Komise, jejíž závěry jsou v naprostém rozporu s postojem ministerského předsedy J. Howarda, ve své závěrečné zprávě uvedla, že prvním a nejdůležitějším krokem při odškodňování obětí hrubého porušování lidských práv musí být „...an acknowledgment of the truth and the delivery of an apology.“¹⁴⁹

---

¹⁴⁴ KENNEDY, Rosanne: The Affective Work of Stolen Generations Testimony: From the Archives to the Classroom. In: *Biography*. Honolulu: Winter 2004. Vol. 27.

¹⁴⁵ www.criminology.law.usyd.edu.au/reports/cunneen_grix.pdf, pg. 10.

¹⁴⁶ BUTI, Antonio: Unfinished Business: The Australian Stolen Generations. In: *Murdoch University Electronic Journal of Law*. Perth: December 2000. Vol. 7, Num. 4.

¹⁴⁷ www.alphalink.com.au/~rez/Journey/qna.htm

¹⁴⁸ KRIEKEN, Robert van: Rethinking Cultural Genocide: Aboriginal Child Removal and Settler-Colonial State Formation. In: *Oceania*. Sydney: Dec 2004. Vol. 75.

¹⁴⁹ „...uznání pravdy a pronesení omluvy.“ Čtvrtá část ‘Zprávy celostátního šetření o odlučování dětí Aboriginů a ostrovanů z Torresova průlivu od jejich rodin’ (‘The Report of the National Inquiry into the Separation of Aboriginal and Torres Strait Islander Children from Their Families’). In: www.austlii.edu.au/au/special/rsjproject/rsjlibrary/hreoc/stolen.

Jelikož však ministerský předseda J. Howard nechápe postupy užívané v minulosti v oblasti péče o děti původních obyvatel jako porušování lidských práv, odmítá také oficiální omluvu za tyto praktiky. Doporučení týkající se omluvy se kromě federální vlády vztahovalo i na vlády všech členských států Australského svazu, jež také během krátké doby s oficiální omluvou vystoupily. A tento krok byl poté oceněn mnoha původními obyvateli, kteří uvedli, že omluva vedla k většímu porozumění a zájmu ze strany vlád vůči jejich problémům.¹⁵⁰

Původní obyvatelé obecně považují „ukradené generace“ za jednu z nejvážnějších a nejproblematičtějších otázek. Omluva federální vlády a jejího předsedy za tyto křivdy by tedy měla být součástí procesu usmíření, který je bez ní téměř nemyslitelný.¹⁵¹ Na vládu byl z tohoto důvodu poté vyvíjen velký tlak, a snad i proto předložil J. Howard v srpnu 1999 federálnímu parlamentu návrh prohlášení vyjadřujícího lítost nad křivdami a utrpením, které museli původní obyvatelé v minulosti kvůli vládním politikám a praktikám čelit. Prohlášení se nezmiňovalo specificky o praxi odebírání dětí, čímž se vyhnulo polemice o porušování lidských práv, a nevyskytovalo se v něm ani slovo „promiňte“.¹⁵² Poté bylo toto prohlášení, které pro některé znamenalo pozitivní posun v postoji ministerského předsedy¹⁵³ a jiní jej neprosto odmítli jako nedostatečné¹⁵⁴, parlamentem schváleno.

Praktickým zdůvodněním vyvarování se otázky porušování lidských práv a oficiální omluvy je snaha vyhnout se požadavkům na finanční reparace, které by po omluvě a uznání porušování lidských práv ze strany vlády v minulosti následovaly.¹⁵⁵ Ne všichni liberálové však s jakýmkoli zdůvodněním J. Howarda souhlasí a oficiální omluvu za křivdy konané na rodinách původních obyvatel považují za velmi důležitou. V tomto smyslu se vyjádřil například bývalý

---

¹⁵⁰ www.alphalink.com.au/~rez/Journey/qna.htm

¹⁵¹ SHORT, Damien: Reconciliation, Assimilation, and the Indigenous Peoples of Australia. In: *International Political Science Review/ Revue internationale de science pol.* Oct 2003; 24.

¹⁵² <http://www.pm.gov.au/News/Speeches/1999/reconciliation2608.htm>

¹⁵³ Pozitivně prohlášení ohodnotil například aboriginský senátor A. Ridgeway a také bývalá předsedkyně ATSI L. O'Donoghue (<http://www.austlii.edu.au/au/other/IndigLRes/car/1999/7/pages/wt26oc12.htm>).

¹⁵⁴ Prohlášení bylo naprosto odmítnuto mnoha aktivisty z řad původních obyvatel a také Komisí pro lidská práva a rovné příležitosti (http://web.mit.edu/polisci/research/mnobles/HR_and_official_apologies.pdf).

¹⁵⁵ BUTI, Antonio: Unfinished Business: The Australian Stolen Generations. In: *Murdoch University Electronic Journal of Law*. Perth: December 2000. Vol. 7, Num. 4.

ministerský předseda M. Fraser¹⁵⁶ a stejnou pozici zastávají i opoziční labouristé, kteří prohlašují, že pokud budou znovu zvoleni, učiní oficiální omluvu za tyto praktiky¹⁵⁷. Otázka oficiální omluvy se tak stala významným politickým tématem v Australském svazu a její absence je stále překážkou na cestě k usmíření mezi Aboriginy a ostatními Australany.

---

¹⁵⁶ www.alphalink.com.au/~rez/Journey/qna.htm

¹⁵⁷ YOUNG, Simon: The Long Way Home: Reparation for the Removal of Aboriginal Children. In: *University of Queensland Law Journal*. St. Lucia: 1998. Vol. 20.

Závěr

V 19. století, kdy byly v Austrálii zakládány britské kolonie, vznikaly v nich postupně také propracované systémy správy záležitostí původních obyvatel. Tyto režimy se od sebe sice navzájem více méně lišily, avšak jejich cíl a prostředky byly společné. Od 19. století až do konce 60. let století dvacátého tak byly v britských koloniích v Austrálii a poté v členských státech Australského svazu odebrány děti původních obyvatel, čímž mělo být dosaženo úplné asimilace Aboriginů a ostrovanů z Torresova průlivu do většinové populace.

Ústava Australského svazu, jež vstoupila v platnost roku 1901, ponechávala federální vládě a parlamentu pouze omezenou pravomoc ve vztahu k původním obyvatelům, avšak přestože nebylo federálnímu parlamentu umožněno přijímat speciální zákony ve vztahu k Aboriginům a ovlivňovat jejich záležitosti na úrovni jednotlivých států, byly v kompetenci federace podstatné oblasti, které se života původních obyvatel velice dotýkaly. Federální vlády poté v těchto oblastech, mezi které patří například volební právo na federální úrovni či sociální zabezpečení, k původním obyvatelům přistupovaly stejným způsobem jako vlády jednotlivých členských států a to způsobem silně diskriminačním a vylučujícím.

Asimilační politiku jednotlivých států i s jejími prostředky federace podporovala a sama se v rámci správy Severního teritoria snažila o to být vzorem v uplatňování této politiky. Odebírání dětí původních obyvatel, prováděné za pomoci odlišných zákonů než byly zákony upravující odebírání dětí ostatních Australanů, bylo v Severním teritoriu ukončeno v polovině 60. let, což bylo období, kdy docházelo k ústupu od praxe asimilační politiky i ve všech státech Australského svazu. Změny ve veřejném mínění, které byly vyvolány v největší míře 2. světovou válkou, se tak odrazily ve změnách v přístupu jak federace tak členských států k problematice Aboriginů.

V 60. letech také vrcholila veřejná kampaň a diskuse o změně ústavy, která by federální vládě umožnila navrhnout speciální zákony pro původní obyvatele a ovlivňovat jejich záležitosti i na úrovni jednotlivých států. Tlaky na vládu, aby tuto ústavní změnu navrhla, byly vyvolány faktem, že původní znění Australské ústavy bylo vůči Aboriginům Australskou veřejností chápáno jako značně diskriminační, a také pocitem, že by federální vláda měla mít za záležitosti původních obyvatel širší odpovědnost a měla by učinit potřebné kroky k

vylepšení jejich postavení a životní úrovně. Tento pocit, který získával na intenzitě i mezi poslanci (nejčastěji labouristickými) federálního parlamentu, byl také částečně založen na faktu, že stále častější kritické hlasy ze zahraničí směřovaly k federální vládě a ne k vládám jednotlivých států a Australský svaz, který jako celek za záležitosti původních obyvatel nenesl hlavní odpovědnost, získával ve světě negativní vyobrazení.

Kvůli tlaku Australské veřejnosti a Aboriginů a špatné mezinárodní image přistoupila vláda ministerského předsedy H. E. Holta na možnost ústavní změny a předložila parlamentu její návrh, který byl po schválení postoupen referendu. A toto referendum, jež se konalo roku 1967, skončilo jednoznačně ve prospěch ústavní změny, která znamenala možnost širšího zapojení federální vlády do oblasti záležitostí původních obyvatel a pravomoc k převzetí hlavní odpovědnosti za tuto oblast. Následné využití tohoto potenciálu bylo tedy jen otázkou postoje jednotlivých vlád a jejich ministerských předsedů.

Koaliční vlády liberálů a agrárníků, které byly v Australském svazu u moci v době přijetí ústavní změny i v následujících pěti letech po ní, se k možnosti využití nových pravomocí postavily spíše odmítavě a váhavě a záležitosti Aboriginů tak za jejich vlády zůstaly nadále primárně v rukou členských států federace. Skutečná změna v postoji federace k původním obyvatelům nastala až po volbách roku 1972, kdy se vlády ujali labouristé v čele s ministerským předsedou G. Whitlamem. Jeho vláda přijala pomocí 'Zákona o záležitostech původních obyvatel (ujednání se státy)' hlavní odpovědnost za záležitosti původních obyvatel, zřídila Ministerstvo pro tyto záležitosti a oficiálně ukončila politiku asimilace. Těmito kroky se vláda stala aktivním hráčem na poli záležitostí Aboriginů a jejich význam je navíc umocňován faktem, že problematika původních obyvatel se díky nim i pro následující vlády stala nevyhnutelnou a velmi významnou agendou.

Tato agenda však obsahuje více specifických oblastí, a jak jsem při své analýze zjistila, federální vlády, přestože se počínaje vládou G. Whitlama dostaly do pozice nejvýznamnějšího aktéra v záležitostech původních obyvatel, se od sebe navzájem lišily v přístupu k jednotlivým oblastem těchto záležitostí. V době ústavní změny roku 1967 byly záležitosti původních obyvatel omezeny jen na jejich špatné postavení a nízkou životní úroveň a také požadavky Aboriginů a očekávání ostatních Australanů směřovaly pouze k jejich vylepšení a k ukončení

diskriminace ze strany vlád jednotlivých států federace. Od roku 1972 přijaly všechny federální vlády vedoucí úlohu při vylepšování životní úrovně Aboriginů a představily celou řadu programů a projektů. Intenzita zabývání se tímto problémem se dokonce s každou vládou zvyšovala – rostl počet programů a také rozpočet, který se v letošním roce vyšplhal na rekordních 3 144 miliard AUD.

Jiná situace však nastala ve druhé oblasti záležitostí původních obyvatel, která má své počátky na přelomu 60. a 70. let. A touto oblastí se stala specifická práva Aboriginů jako původních obyvatel Australského kontinentu, mezi něž patří právo na sebeurčení a nárok na půdu. Labouristická vláda G. Whitlama, která se tedy jako první začala výrazněji zasazovat o vylepšení životní úrovně původních obyvatel, také přišla s novou politikou vůči Aboriginům, politikou sebeurčení, která měla jejich specifické požadavky reflektovat. Během necelých třech let, kdy labouristé vládli, došlo v tomto směru k vytvoření poradního orgánu složeného a voleného Aboriginy a přípravě zákona upravujícího nárok Aboriginů na půdu na území bývalých rezervací v Severním teritoriu.

Fraserova koaliční vláda liberálů a agrárníků nebyla v otázkách specifických práv původních obyvatel nikterak progresivní a stejně tak zpočátku labouristická vláda B. Hawka. Vláda B. Hawka se však na konci 80. let ukázala být vůči požadavkům Aboriginů přístupnější než kterákoli vláda před ní a její model orgánu sestaveného a voleného Aboriginy byl modelem zabezpečujícím největší míru sebeurčení jaké původní obyvatelé Australského svazu po příchodu Evropanů dosáhli. Komise Aboriginů a ostrovanů z Torresova průlivu si své postavení a vliv udržela i za labouristické vlády P. J. Keatinga, avšak rok 1996, kdy se k moci dostala po dlouhé době opět koalice tvořená Liberální a Národní stranou, znamenal obrat ve federálním postoji ke specifickým právům původních obyvatel.

Tato koaliční vláda v čele s liberálem J. Howardem se od přiznávání specifických práv Aboriginů odvrátila a záležitosti původních obyvatel omezila pouze na problém špatné životní úrovně. Také ke třetí oblasti záležitostí původních obyvatel, kterou je dnes otázka úsmíření mezi Aboriginy a ostatními Australany, jejíž podstata tkví v přiznání křivd konaných na Aboriginech v minulosti a v přijetí odpovědnosti federální vládou a omluvě za tyto křivdy, zaujala vláda J. Howarda odlišný postoj než vláda předchozí. Když se na počátku 90. let otázka přijetí odpovědnosti za minulé křivdy v Australském svazu objevila,

byl vládou B. Hawka spuštěn oficiální proces usmíření a ministerský předseda P. J. Keating, který B. Hawka ve funkci vystřídal na konci roku 1991, vyjádřil lítost nad neblahou situací Aboriginů a nad faktem, že jsou za ni odpovědní evropští kolonisté. S příchodem vlády J. Howarda však v Australském svazu neskončilo pouze relativně příznivé klima pro přiznávání specifických práv Aboriginům, ale také toto krátké období symbolických gest a smířlivého chování vůči původním obyvatelům ze strany vlády.

S touto poslední oblastí záležitostí původních obyvatel úzce souvisí má druhá otázka, tedy otázka přijetí vládní odpovědnosti za odebírání dětí Aboriginů. Jelikož tato problematika vyvstala až ze 'Zprávy celostátního šetření o odlučování dětí Aboriginů a ostrovanů z Torresova průlivu od jejich rodin' uveřejněné roku 1997, týká se pouze koaliční vlády J. Howarda. Tato vláda reagovala poměrně vstřícně na praktické požadavky vyslovené ve zprávě, avšak požadavek oficiální omluvy a přijetí odpovědnosti byl z její strany rázně odmítnut. Vláda se tedy řešení problémů souvisejících s bývalými praktikami v oblasti péče o děti původních obyvatel věnovala do té míry, že finančně podpořila speciální programy pro Aboriginy postižené těmito praktikami, avšak zároveň se za tyto praktiky odmítla omluvit a uznat, že byly hrubým porušováním lidských práv.

Otázku pravomocí a odpovědnosti federálních vlád za záležitosti původních obyvatel lze tedy podle mého názoru shrnout konstatováním, že všechny federální vlády od roku 1972 věnovaly značnou pozornost a úsilí vylepšení postavení a životní úrovně Aboriginů, avšak odlišně se již tyto vlády stavěly k přiznávání specifických práv původním obyvatelům a také k otázce přijetí odpovědnosti za křivdy konané na Aboriginech v minulosti. Obecně lze říci, že federální vlády v období mezi lety 1972 a 1996 (nejvíce však za vlády labouristů B. Hawka a P. J. Keatinga) byly k přiznávání práva na sebeurčení a nároku na půdu poměrně přístupné a svých pravomocí využívaly k alespoň částečnému uspokojení těchto požadavků. A stejně tak lze konstatovat, že koaliční vláda J. Howarda se naopak od roku 1996 staví proti specifickému zacházení s Aboriginy a svých pravomocí využívá výhradně k vylepšování jejich sociálního statutu.

Summary

The affairs of Indigenous People of Australia – Aborigines and Torres Strait Islanders – are one of the main issues of today's Australian policy. In this work I focus on two particular problems of area of Aboriginal affairs – the former assimilation policy whose chief means was the forcible removal of Aboriginal children from their families and the problem of division of competences and powers in the area of Aboriginal affairs between the Commonwealth of Australia and member states of this federation. The main goal is to analyse the role and competences of federal government and the case of „stolen generations“ serves me as some kind of model for this analysis.

Firstly I characterize the beginnings of relations between Aborigines and European settlers and the infancy of the assimilation policy in the nineteenth century and then I focus on the Australian Constitution. I addit on the competences of federal government, its role in the practice of assimilation policy and its part in other areas of Aboriginal affairs.

The division of competences in the area of the affairs of Indigenous Australians was changed in 1967 when the Constitution was amended. The federal government was given the possibility of greater involvement in indigenous affairs and as a consequence also broader responsibility for these affairs. In the key part of this work I analyse the subsequent treatment of particular governments with new competences and responsibility and focus also on the embrace of responsibility for wrongs of the past which include the forcible removal of Aboriginal children from their families.

Pursuant to my analysis of aboriginal policy of particular governments after 1967 I found out that these governments vary in their attitude towards the specific titles of Aborigines as the Indigenous Australians (self-determination and native title to land) and in their position to assuming the responsibility for wrongs of the past but their attitude towards the leading role of federation in amelioration of aboriginal standard of living is uniform. All the governments since 1972 accepted this leading role and adopted a lot of special programs but only some of them assigned certain rate of self-determination to Aborigines and only some of them assumed the responsibility for wrongs of the past.

Seznam použitých zdrojů

Literatura neperiodická:

- ATTWOOD, Bain: *Rights for Aborigines*. Crows Nest, NSW: Allen and Undin, 2003.
- BLAINEY, Geoffrey: *Dějiny Austrálie*. Praha : Lidové noviny, 1999.
- CHESTERMAN, John; GALLIGAN, Brian: *Citizens Without Rights: Aborigines and Australian Citizenship*. New York: Cambridge University Press, 1998.
- PETERSON, Nicolas; SANDERS, Will: *Citizenship and Indigenous Australians: Changing Conceptions and Possibilities*. Cambridge and Melbourne: Cambridge University Press, 1998.

Literatura periodická:

- ALTMAN, Jon; AUSTIN-BROOS, Diane; BECKETT, Jeremy; COWLISHAW, Gillian; et al.: ATSC and Beyond: Anthropology, Advocacy and Bureaucracy. In: *The Australian Journal of Anthropology*. Sydney: 2004. Vol. 15.
- BRADFIELD, Stuart: Citizenship, history and indigenous status in Australia: back to the future, or toward treaty? In: *Journal of Australian Studies*. St. Lucia: January 1, 2004. Vol. 80.
- BRANTLINGER, Patrick: „Black Armband“ versus „White Blindfold“ History in Australia. In: *Victorian Studies*. Bloomington: Summer 2004. Vol. 46.
- BUTI, Antonio: Unfinished Business: The Australian Stolen Generations. In: *Mudroch University Electronic Journal of Law*. Perth: December 2000. Vol. 7, Num. 4.
- CAMPBELL, Enid: Commonwealth powers and the privileges of State Parliaments. In: *University of Queensland Law Journal*. St. Lucia: 1999. Vol. 20.
- CASTEJON, Vanessa: Aboriginal affairs: monologue or dialogue? In: *Journal of Australian Studies*. St. Lucia: September 1, 2002. Vol. 75.
- CHEW, Andrew; GREER, Susan: Contrasting world views on accounting Accountability and Aboriginal culture. In: *Accounting, Auditing & Accountability Journal*. Bradford: 1997. Vol. 10.
- GOOT, Murray: Australia's 'Stolen Children': Which Poll Would a Poll-

- Following Prime Minister Have Followed? In: *International Journal of Public Opinion Research*. Oxford: Winter 1998. Vol. 10.
- GURR, Ted R.: Outcomes of Public Protest Among Australia's Aborigines. In: *The American Behavioral Scientist*. Thousand Oaks: Jan/Feb 1983. Vol. 26.
- JAYARAMAN, Raja.: Inclusion and exclusion: An analysis of the Australian immigration history and ethnic relations. In: *Journal of Popular Culture*. Bowling Green: Summer 2000. Vol. 34.
- KENNEDY, Rosanne: The Affective Work of Stolen Generations Testimony: From the Archives to the Classroom. In: *Biography*. Honolulu: Winter 2004. Vol. 27.
- KRIEKEN, Robert van: Rethinking Cultural Genocide: Aboriginal Child Removal and Settler-Colonial State Formation. In: *Oceania*. Sydney: Dec 2004. Vol. 75.
- ROWSE, Tim: Culturally appropriate indigenous accountability. In: *The American Behavioral Scientist*. Thousand Oaks: Jun/Jul 2000. Vol.43.
- SHORT, Damien: Reconciliation, Assimilation, and the Indigenous Peoples of Australia. In: *International Political Science Review/ Revue internationale de science politique*. Oct 2003; 24.
- YOUNG, Simon: The Long Way Home: Reparation for the Removal of Aboriginal Children. In: *University of Queensland Law Journal*. St. Lucia: 1998. Vol. 20.

Ostatní zdroje:

- BENNETT, Scott: *The 1967 Aborigines Referendum* – stránky Australian Bureau of Statistics; 20/1/2006
www.abs.gov.au/Ausstats/abs@.nsf/46d1bc47ac9d0c7bca256c470025ff87/3d9011710bf9dd3dca256dea0005395a!OpenDocument
- CUNNEEN, Chris; GRIX, Julia: *The Limitations of Litigation in Stolen Generations Cases* – stránky University of Sydney Law School; 12/11/2005
www.criminology.law.usyd.edu.au/reports/cunneen_grix.pdf
- FOLEY, Gary: *Assimilating the Natives in the U.S. and Australia* - stránky The Koori History Website; 3/10/2005

http://www.kooriweb.org./foley/essays/essay_15.html

GARDINER-GARDEN, John: *The Definition of Aboriginality* - stránky Australian Parliamentary Library; 21/2/2006

<http://www.aph.gov.au/LIBRARY/pubs/rn/2000-01/01RN18.htm>

GARDINER-GARDEN, John: *The Origin of Commonwealth Involvement in Indigenous Affairs and the 1967 Referendum* – stránky Australian Parliamentary Library; 12/4/2005

www.aph.gov.au/library/pubs/bp/1996-97/97bp11.htm

NOBLES, Melissa: *Assessing the Effects of International Human Rights on the Emergence of Domestic Official Apologies* – stránky Massachusetts Institute of Technology; 11/10/2005

http://web.mit.edu/polisci/research/mnobles/HR_and_official_apologies.pdf

RIDGEWAY, Aden: *Apology – Regret or Sorrow?* – stránky Australasian Legal Information Institute; 6/3/2006

<http://www.austlii.edu.au/au/other/IndigLRes/car/1999/7/pages/wt26oc12.htm>

SCOTT, John: *A Political Dreaming: Our Place – Indigenous Aspirations for Constitutional Law Reform* – stránky Australian Broadcasting Corporation; 25/11/2005

<http://abc.net.au/civics/teach/articles/jscott/scotthome.htm>

SUMMERS, John: *The Parliament of the Commonwealth of Australia and Indigenous Peoples 1901 – 1967* - stránky Australian Parliamentary Library; 12/1/2006

www.aph.gov.au/library/pubs/rp/2000-01/01RP10.htm

A statistical overview of Aboriginal and Torres Strait Islander peoples in Australia – stránky Human Rights and Equal Opportunity Commission; 12/10/2005

www.hreoc.gov.au/Social_Justice/statistics/index.html

Australian Constitution – stránky Parliament of Australia; 24/3/2005

www.aph.gov.au/senate/general/constitution/index.htm

Australian Federalism: The Role of the States – stránky Parliament of Victoria; 12/2/2006

<http://www.parliament.vic.gov.au/fsrc/report2/contents.htm>

“Bringing Them Home“ Government Initiatives – stránky Minister for Families, Community Services and Indigenous Affairs; 12/2/2006

www.atsia.gov.au/Media/Reports/PDF/bth.pdf

Frequently asked questions about the National Inquiry – stránky Human Rights and Equal Opportunity Commission; 12/10/2005

www.hreoc.gov.au/social_justice/stolen_children/faqs.html#top

Indigenous Affairs Resources - Australian Parliamentary Library; 11/3/2006

www.aph.gov.au/library/intguide/sp/spindigenous.htm#publications

Indigenous Fact Sheet – stránky Minister for Families, Community Services and Indigenous Affairs; 17/2/2006

<http://www.atsia.gov.au/Facts/default.aspx>

New Arrangements in Indigenous Affairs – stránky Office of Indigenous Policy Coordination; 12/2/2006

www.oipc.gov.au/About_OIPC/Indigenous_Affairs_Arrangements/default.asp

Policies, legislation and inquiries – stránky Charles Sturt University; 20/1/2006

http://hsc.csu.edu.au/ab_studies/rights/global/social_justice_global/sjwelcome_policies.front.htm

Questions and Answers on Stolen Generations – stránky National Sorry Day Committee; 19/12/2005

www.alphalink.com.au/~rez/Journey/qna.htm

Report of the National Inquiry into the Separation of Aboriginal and Torres Strait Islander Children from their Families – stránky Reconciliation and Social Justice Library; 4/10/2005

www.austlii.edu.au/au/special/rsjproject/rsjlibrary/hreoc/stolen

Slum v olympijské metropoli Sydney připomíná život domorodců; in: ČTK, 5. VI. 2000.

The Criminal Justice System and Indigenous People – stránky Human Rights and Equal Opportunity Commission; 12/2/2006

www.hreoc.gov.au/bth/text_versions/indig_social_justice/criminal_justice.html

Transcript of the Prime Minister The Hon. John Howard MP Motion of Reconciliation 26 August, 1999 – stránky Prime Minister of Australia; 6/3/2006

www.pm.gov.au/News/Speeches/1999/reconciliation2608.htm

Internetové stránky:

Australians for Native Title and Reconciliation

www.antar.org.au

Department of Families, Community Services and Indigenous Affairs

www.facs.gov.au

Human Rights and Equal Opportunity Commission

www.hreoc.gov.au

Office of Indigenous Policy Coordination

www.oipc.gov.au

Reconciliation Australia

www.reconciliationaustralia.org

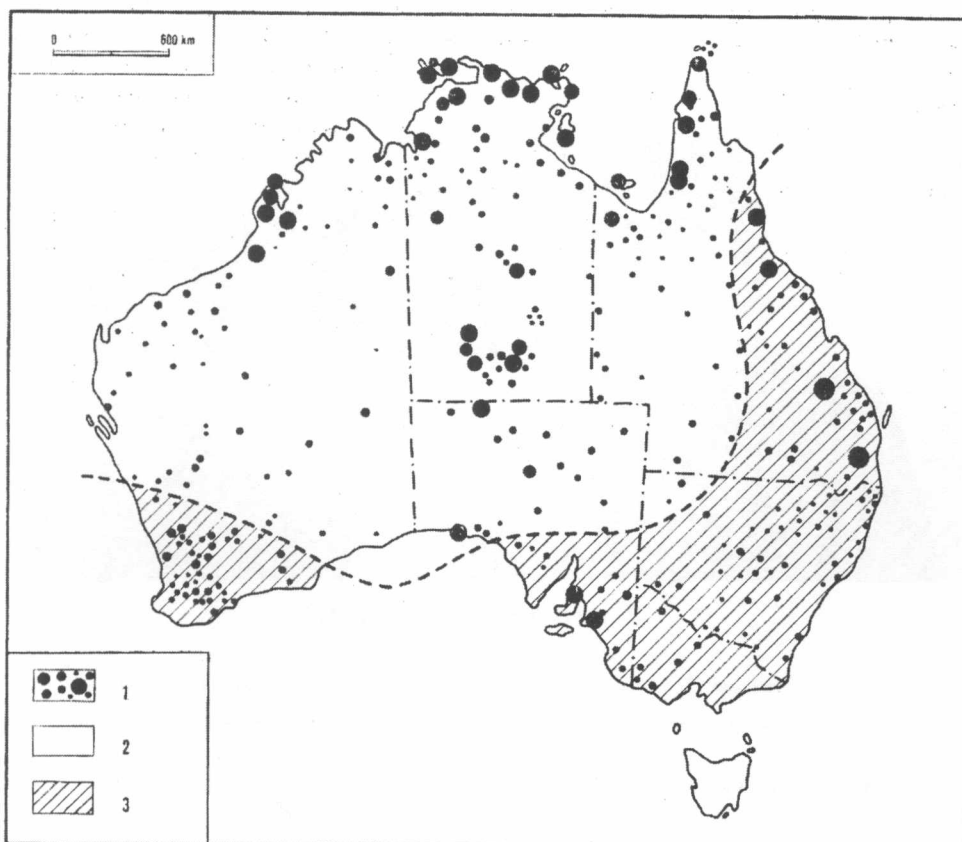
The Koori History Website

www.kooriweb.org/foley

Přílohy

Příloha č. 1

Rozložení populace původního obyvatelstva

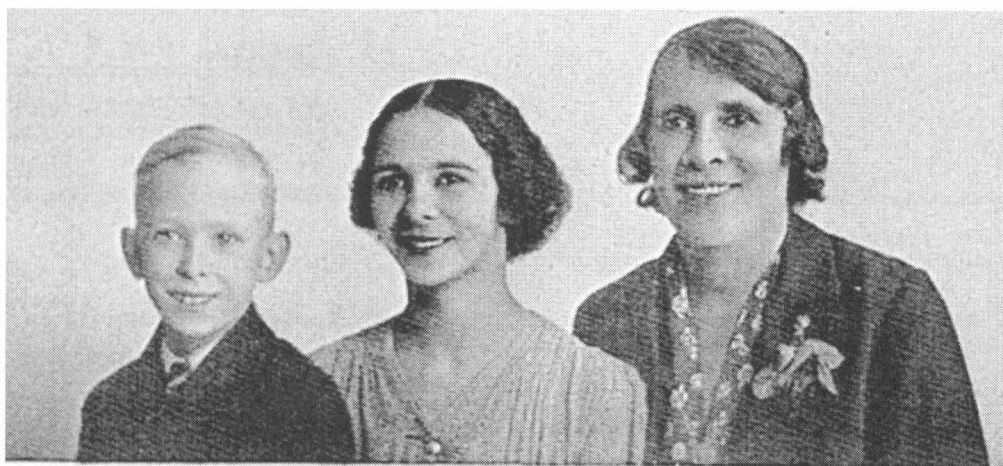

46. Dnešní rozložení původního obyvatelstva v Austrálii (včetně míšenců). 1 – hlavní koncentrace Austrálců, 2 – oblasti, v nichž v původním obyvatelstvu převládají čistokrevní Austrálci, 3 – oblasti s převahou míšenců (Podle The Reader's Digest Complete Atlas of Australia)

Zdroj: BRINKE, Josef: *Austrálie a Oceánie*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987, str. 82.

Příloha č. 2

Tři generace míšenců

THREE GENERATIONS
(Reading from Right to Left)

1. Half-blood—(Irish-Australian father; full-blood Aboriginal mother).
2. Quadroon Daughter—(Father Australian born of Scottish parents; Mother No. 1).
3. Octaroon Grandson—(Father Australian of Irish descent; Mother No. 2).

Zdroj: http://www.kooriweb.org./foley/essays/essay_15.html

Příloha č. 3

Referendum 1967

	For	Against
Votes	%90.77	%9.23
States	6	0

State	On rolls	Ballots issued	For		Against		Informal
				%		%	
New South Wales	2,315,828	2,166,507	1,949,036	91.46%	182,010	8.54%	35,461
Victoria	1,734,476	1,630,594	1,525,026	94.68%	85,611	5.32%	19,957
Queensland	904,808	848,728	748,612	89.21%	90,587	10.79%	9,529
South Australia	590,275	560,844	473,440	86.26%	75,383	13.74%	12,021
Western Australia	437,609	405,666	319,823	80.95%	75,282	19.05%	10,561
Tasmania	199,589	189,245	167,176	90.21%	18,134	9.79%	3,935
Total for Commonwealth	6,182,585	5,801,584	5,183,113	90.77%	527,007	9.23%	91,464

Zdroj: [http://en.wikipedia.org/wiki/Australian_referendum,_1967_\(Aboriginals\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Australian_referendum,_1967_(Aboriginals))